

Z A K O N

O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O DOSTUPNOSTI INFORMACIJA, UČEŠĆU JAVNOSTI U DONOŠENJU ODLUKA I PRAVU NA PRAVNU ZAŠTITU U PITANJIMA ŽIVOTNE SREDINE

Član 1.

Potvrđuje se Konvencija o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, sačinjena 25. juna 1998. godine u Arhusu (Danska), u originalu na engleskom, francuskom i ruskom jeziku.

Član 2.

Tekst Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik glasi:

CONVENTION ON ACCESS TO INFORMATION, PUBLIC PARTICIPATION IN DECISION-MAKING AND ACCESS TO JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS

The Parties to this Convention,

Recalling principle I of the Stockholm Declaration on the Human Environment,

Recalling also principle 10 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Recalling further General Assembly resolutions 37/7 of 28 October 1982 on the World Charter for Nature and 45/94 of 14 December 1990 on the need to ensure a healthy environment for the well-being of individuals,

Recalling the European Charter on Environment and Health adopted at the First European Conference on Environment and Health of the World Health Organization in Frankfurt-am-Main, Germany, on 8 December 1989,

Affirming the need to protect, preserve and improve the state of the environment and to ensure sustainable and environmentally sound development,

Recognizing that adequate protection of the environment is essential to human well-being and the enjoyment of basic human rights, including the right to life itself,

Recognizing also that every person has the right to live in an environment adequate to his or her health and well-being, and the duty, both individually and in association with others, to protect and improve the environment for the benefit of present and future generations,

Considering that, to be able to assert this right and observe this duty, citizens must have access to information, be entitled to participate in decision-making and have access to justice in environmental matters, and acknowledging in this regard that citizens may need assistance in order to exercise their rights,

Recognizing that, in the field of the environment, improved access to information and public participation in decision-making enhance the quality and the implementation of decisions, contribute to public awareness of environmental issues, give the public the opportunity to express its concerns and enable public authorities to take due account of such concerns,

Aiming thereby to further the accountability of and transparency in decision-making and to strengthen public support for decisions on the environment,

Recognizing the desirability of transparency in all branches of government and inviting legislative bodies to implement the principles of this Convention in their proceedings,

Recognizing also that the public needs to be aware of the procedures for participation in environmental decision-making, have free access to them and know how to use them,

Recognizing further the importance of the respective roles that individual citizens, non-governmental organizations and the private sector can play in environmental protection,

Desiring to promote environmental education to further the understanding of the environment and sustainable development and to encourage widespread public awareness of, and participation in, decisions affecting the environment and sustainable development,

Noting, in this context, the importance of making use of the media and of electronic or other, future forms of communication,

Recognizing the importance of fully integrating environmental considerations in governmental decision-making and the consequent need for public authorities to be in possession of accurate, comprehensive and up-to-date environmental information,

Acknowledging that public authorities hold environmental information in the public interest,

Concerned that effective judicial mechanisms should be accessible to the public, including organizations, so that its legitimate interests are protected and the law is enforced,

Noting the importance of adequate product information being provided to consumers to enable them to make informed environmental choices,

Recognizing the concern of the public about the deliberate release of genetically modified organisms into the environment and the need for increased transparency and greater public participation in decision-making in this field,

Convinced that the implementation of this Convention will contribute to strengthening democracy in the region of the United Nations Economic Commission for Europe (ECE),

Conscious of the role played in this respect by ECE and recalling, inter alia, the ECE Guidelines on Access to Environmental Information and Public Participation in Environmental Decision-making endorsed in the Ministerial Declaration adopted at the Third Ministerial Conference "Environment for Europe" in Sofia, Bulgaria, on 25 October 1995,

Bearing in mind the relevant provisions in the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, done at Espoo, Finland, on 25 February 1991, and the Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents and the Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes, both done at Helsinki on 17 March 1992, and other regional conventions,

Conscious that the adoption of this Convention will have contributed to the further strengthening of the "Environment for Europe" process and to the results of the Fourth Ministerial Conference in Aarhus, Denmark, in June 1998,

Have agreed as follows:

Article 1

OBJECTIVE

In order to contribute to the protection of the right of every person of present and future generations to live in an environment adequate to his or her health and well-being, each Party shall guarantee the rights of access to information, public participation in decision-making, and access to justice in environmental matters in accordance with the provisions of this Convention.

Article 2

DEFINITIONS

For the purposes of this Convention,

1. "Party" means, unless the text otherwise indicates, a Contracting Party to this Convention;
2. "Public authority" means:
 - (a) Government at national, regional and other level;
 - (b) Natural or legal persons performing public administrative functions under national law, including specific duties, activities or services in relation to the environment;
 - (c) Any other natural or legal persons having public responsibilities or functions, or providing public services, in relation to the environment, under the control of a body or person falling within subparagraphs (a) or (b) above;
 - (d) The institutions of any regional economic integration organization referred to in article 17 which is a Party to this Convention.

This definition does not include bodies or institutions acting in a judicial or legislative capacity;

3. "Environmental information" means any information in written, visual, aural, electronic or any other material form on:
 - (a) The state of elements of the environment, such as air and atmosphere, water, soil, land, landscape and natural sites, biological diversity and its components, including genetically modified organisms, and the interaction among these elements;
 - (b) Factors, such as substances, energy, noise and radiation, and activities or measures, including administrative measures, environmental agreements, policies, legislation, plans and programmes, affecting or likely to affect the elements of the environment within the scope of subparagraph (a) above, and cost-benefit and other economic analyses and assumptions used in environmental decision-making;
 - (c) The state of human health and safety, conditions of human life, cultural sites and built structures, inasmuch as they are or may be affected by the state of the elements of the environment or, through these elements, by the factors, activities or measures referred to in subparagraph (b) above;
4. "The public" means one or more natural or legal persons, and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups;
5. "The public concerned" means the public affected or likely to be affected by, or having an interest in, the environmental decision-making; for the purposes of this

definition, non – governmental organizations promoting environmental protection and meeting any requirements under national law shall be deemed to have an interest.

Article 3

GENERAL PROVISIONS

1. Each Party shall take the necessary legislative, regulatory and other measures, including measures to achieve compatibility between the provisions implementing the information, public participation and access-to-justice provisions in this Convention, as well as proper enforcement measures, to establish and maintain a clear, transparent and consistent framework to implement the provisions of this Convention.
2. Each Party shall endeavour to ensure that officials and authorities assist and provide guidance to the public in seeking access to information, in facilitating participation in decision-making and in seeking access to justice in environmental matters.
3. Each Party shall promote environmental education and environmental awareness among the public, especially on how to obtain access to information, to participate in decision-making and to obtain access to justice in environmental matters.
4. Each Party shall provide for appropriate recognition of and support to associations, organizations or groups promoting environmental protection and ensure that its national legal system is consistent with this obligation.
5. The provisions of this Convention shall not affect the right of a Party to maintain or introduce measures providing for broader access to information, more extensive public participation in decision-making and wider access to justice in environmental matters than required by this Convention.
6. This Convention shall not require any derogation from existing rights of access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters.
7. Each Party shall promote the application of the principles of this Convention in international environmental decision-making processes and within the framework of international organizations in matters relating to the environment.
8. Each Party shall ensure that persons exercising their rights in conformity with the provisions of this Convention shall not be penalized, persecuted or harassed in any way for their involvement. This provision shall not affect the powers of national courts to award reasonable costs in judicial proceedings.
9. Within the scope of the relevant provisions of this Convention, the public shall have access to information, have the possibility to participate in decision-making and have access to justice in environmental matters without discrimination as to citizenship, nationality or domicile and, in the case of a legal person, without discrimination as to where it has its registered seat or an effective centre of its activities.

Article 4

ACCESS TO ENVIRONMENTAL INFORMATION

1. Each Party shall ensure that, subject to the following paragraphs of this article, public authorities, in response to a request for environmental information, make such information available to the public, within the framework of national legislation, including, where requested and subject to subparagraph (b) below, copies of the actual documentation containing or comprising such information:

(a) Without an interest having to be stated;

(b) In the form requested unless:

(i) It is reasonable for the public authority to make it available in another form, in which case reasons shall be given for making it available in that form; or

(ii) The information is already publicly available in another form.

2. The environmental information referred to in paragraph 1 above shall be made available as soon as possible and at the latest within one month after the request has been submitted, unless the volume and the complexity of the information justify an extension of this period up to two months after the request. The applicant shall be informed of any extension and of the reasons justifying it.

3. A request for environmental information may be refused if:

(a) The public authority to which the request is addressed does not hold the environmental information requested;

(b) The request is manifestly unreasonable or formulated in too general a manner; or

(c) The request concerns material in the course of completion or concerns internal communications of public authorities where such an exemption is provided for in national law or customary practice, taking into account the public interest served by disclosure.

4. A request for environmental information may be refused if the disclosure would adversely affect:

(a) The confidentiality of the proceedings of public authorities, where such confidentiality is provided for under national law;

(b) International relations, national defence or public security;

(c) The course of justice, the ability of a person to receive a fair trial or the ability of a public authority to conduct an enquiry of a criminal or disciplinary nature;

(d) The confidentiality of commercial and industrial information, where such confidentiality is protected by law in order to protect a legitimate economic interest. Within this framework, information on emissions which is relevant for the protection of the environment shall be disclosed;

(e) Intellectual property rights;

(f) The confidentiality of personal data and/or files relating to a natural person where that person has not consented to the disclosure of the information to the public, where such confidentiality is provided for in national law;

(g) The interests of a third party which has supplied the information requested without that party being under or capable of being put under a legal obligation to do so, and where that party does not consent to the release of the material; or

(h) The environment to which the information relates, such as the breeding sites of rare species.

The aforementioned grounds for refusal shall be interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and taking into account whether the information requested relates to emissions into the environment.

5. Where a public authority does not hold the environmental information requested, this public authority shall, as promptly as possible, inform the applicant of the public authority to which it believes it is possible to apply for the information requested or transfer the request to that authority and inform the applicant accordingly.

6. Each Party shall ensure that, if information exempted from disclosure under paragraphs 3 (c) and 4 above can be separated out without prejudice to the confidentiality of the information exempted, public authorities make available the remainder of the environmental information that has been requested.

7. A refusal of a request shall be in writing if the request was in writing or the applicant so requests. A refusal shall state the reasons for the refusal and give information on access to the review procedure provided for in accordance with article 9. The refusal shall be made as soon as possible and at the latest within one month, unless the complexity of the information justifies an extension of this period up to two months after the request. The applicant shall be informed of any extension and of the reasons justifying it.

8. Each Party may allow its public authorities to make a charge for supplying information, but such charge shall not exceed a reasonable amount. Public authorities intending to make such a charge for supplying information shall make available to applicants a schedule of charges which may be levied, indicating the circumstances in which they may be levied or waived and when the supply of information is conditional on the advance payment of such a charge.

Article 5

COLLECTION AND DISSEMINATION OF ENVIRONMENTAL INFORMATION

1. Each Party shall ensure that:

(a) Public authorities possess and update environmental information which is relevant to their functions;

(b) Mandatory systems are established so that there is an adequate flow of information to public authorities about proposed and existing activities which may significantly affect the environment;

(c) In the event of any imminent threat to human health or the environment, whether caused by human activities or due to natural causes, all information which could enable the public to take measures to prevent or mitigate harm arising from the threat and is held by a public authority is disseminated immediately and without delay to members of the public who may be affected.

2. Each Party shall ensure that, within the framework of national legislation, the way in which public authorities make environmental information available to the public is transparent and that environmental information is effectively accessible, inter alia, by:

(a) Providing sufficient information to the public about the type and scope of environmental information held by the relevant public authorities, the basic terms and conditions under which such information is made available and accessible, and the process by which it can be obtained;

(b) Establishing and maintaining practical arrangements, such as:

(i) Publicly accessible lists, registers or files;

(ii) Requiring officials to support the public in seeking access to information under this Convention; and

(iii) The identification of points of contact; and

(c) Providing access to the environmental information contained in lists, registers or files as referred to in subparagraph (b) (i) above free of charge.

3. Each Party shall ensure that environmental information progressively becomes available in electronic databases which are easily accessible to the public through

public telecommunications networks. Information accessible in this form should include:

(a) Reports on the state of the environment, as referred to in paragraph 4 below;

(b) Texts of legislation on or relating to the environment;

(c) As appropriate, policies, plans and programmes on or relating to the environment, and environmental agreements; and

(d) Other information, to the extent that the availability of such information in this form would facilitate the application of national law implementing this Convention, provided that such information is already available in electronic form.

4. Each Party shall, at regular intervals not exceeding three or four years, publish and disseminate a national report on the state of the environment, including information on the quality of the environment and information on pressures on the environment.

5. Each Party shall take measures within the framework of its legislation for the purpose of disseminating, inter alia:

(a) Legislation and policy documents such as documents on strategies, policies, programmes and action plans relating to the environment, and progress reports on their implementation, prepared at various levels of government;

(b) International treaties, conventions and agreements on environmental issues; and

(c) Other significant international documents on environmental issues, as appropriate.

6. Each Party shall encourage operators whose activities have a significant impact on the environment to inform the public regularly of the environmental impact of their activities and products, where appropriate within the framework of voluntary eco-labelling or eco-auditing schemes or by other means.

7. Each Party shall:

(a) Publish the facts and analyses of facts which it considers relevant and important in framing major environmental policy proposals;

(b) Publish, or otherwise make accessible, available explanatory material on its dealings with the public in matters falling within the scope of this Convention; and

(c) Provide in an appropriate form information on the performance of public functions or the provision of public services relating to the environment by government at all levels.

8. Each Party shall develop mechanisms with a view to ensuring that sufficient product information is made available to the public in a manner which enables consumers to make informed environmental choices.

9. Each Party shall take steps to establish progressively, taking into account international processes where appropriate, a coherent, nationwide system of pollution inventories or registers on a structured, computerized and publicly accessible database compiled through standardized reporting. Such a system may include inputs, releases and transfers of a specified range of substances and products, including water, energy and resource use, from a specified range of activities to environmental media and to on-site and off-site treatment and disposal sites.

10. Nothing in this article may prejudice the right of Parties to refuse to disclose certain environmental information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4.

Article 6

PUBLIC PARTICIPATION IN DECISIONS ON SPECIFIC ACTIVITIES

1. Each Party:

(a) Shall apply the provisions of this article with respect to decisions on whether to permit proposed activities listed in annex I;

(b) Shall, in accordance with its national law, also apply the provisions of this article to decisions on proposed activities not listed in annex I which may have a significant effect on the environment. To this end, Parties shall determine whether such a proposed activity is subject to these provisions; and

(c) May decide, on a case-by-case basis if so provided under national law, not to apply the provisions of this article to proposed activities serving national defence purposes, if that Party deems that such application would have an adverse effect on these purposes.

2. The public concerned shall be informed, either by public notice or individually as appropriate, early in an environmental decision-making procedure, and in an adequate, timely and effective manner, inter alia, of:

(a) The proposed activity and the application on which a decision will be taken;

(b) The nature of possible decisions or the draft decision;

(c) The public authority responsible for making the decision;

(d) The envisaged procedure, including, as and when this information can be provided:

(i) The commencement of the procedure;

(ii) The opportunities for the public to participate;

(iii) The time and venue of any envisaged public hearing;

(iv) An indication of the public authority from which relevant information can be obtained and where the relevant information has been deposited for examination by the public;

(v) An indication of the relevant public authority or any other official body to which comments or questions can be submitted and of the time schedule for transmittal of comments or questions; and

(vi) An indication of what environmental information relevant to the proposed activity is available; and

(e) The fact that the activity is subject to a national or transboundary environmental impact assessment procedure.

3. The public participation procedures shall include reasonable time-frames for the different phases, allowing sufficient time for informing the public in accordance with paragraph 2 above and for the public to prepare and participate effectively during the environmental decision-making.

4. Each Party shall provide for early public participation, when all options are open and effective public participation can take place.

5. Each Party should, where appropriate, encourage prospective applicants to identify the public concerned, to enter into discussions, and to provide information regarding the objectives of their application before applying for a permit.

6. Each Party shall require the competent public authorities to give the public concerned access for examination, upon request where so required under national law, free of charge and as soon as it becomes available, to all information relevant to the decision-making referred to in this article that is available at the time of the public participation procedure, without prejudice to the right of Parties to refuse to disclose certain information in accordance with article 4, paragraphs 3 and 4. The relevant information shall include at least, and without prejudice to the provisions of article 4:

(a) A description of the site and the physical and technical characteristics of the proposed activity, including an estimate of the expected residues and emissions;

(b) A description of the significant effects of the proposed activity on the environment;

(c) A description of the measures envisaged to prevent and/or reduce the effects, including emissions;

(d) A non-technical summary of the above;

(e) An outline of the main alternatives studied by the applicant; and

(f) In accordance with national legislation, the main reports and advice issued to the public authority at the time when the public concerned shall be informed in accordance with paragraph 2 above.

7. Procedures for public participation shall allow the public to submit, in writing or, as appropriate, at a public hearing or inquiry with the applicant, any comments, information, analyses or opinions that it considers relevant to the proposed activity.

8. Each Party shall ensure that in the decision due account is taken of the outcome of the public participation.

9. Each Party shall ensure that, when the decision has been taken by the public authority, the public is promptly informed of the decision in accordance with the appropriate procedures. Each Party shall make accessible to the public the text of the decision along with the reasons and considerations on which the decision is based.

10. Each Party shall ensure that, when a public authority reconsiders or updates the operating conditions for an activity referred to in paragraph 1, the provisions of paragraphs 2 to 9 of this article are applied *mutatis mutandis*, and where appropriate.

11. Each Party shall, within the framework of its national law, apply, to the extent feasible and appropriate, provisions of this article to decisions on whether to permit the deliberate release of genetically modified organisms into the environment.

Article 7

PUBLIC PARTICIPATION CONCERNING PLANS, PROGRAMMES AND POLICIES RELATING TO THE ENVIRONMENT

Each Party shall make appropriate practical and/or other provisions for the public to participate during the preparation of plans and programmes relating to the environment, within a transparent and fair framework, having provided the necessary information to the public. Within this framework, article 6, paragraphs 3, 4 and 8, shall be applied. The public which may participate shall be identified by the relevant public authority, taking into account the objectives of this Convention. To the extent appropriate, each Party shall endeavour to provide opportunities for public participation in the preparation of policies relating to the environment.

Article 8

**PUBLIC PARTICIPATION DURING THE PREPARATION OF EXECUTIVE
REGULATIONS AND/OR GENERALLY APPLICABLE LEGALLY BINDING
NORMATIVE INSTRUMENTS**

Each Party shall strive to promote effective public participation at an appropriate stage, and while options are still open, during the preparation by public authorities of executive regulations and other generally applicable legally binding rules that may have a significant effect on the environment.

To this end, the following steps should be taken:

- (a) Time-frames sufficient for effective participation should be fixed;
- (b) Draft rules should be published or otherwise made publicly available; and
- (c) The public should be given the opportunity to comment, directly or through representative consultative bodies.

The result of the public participation shall be taken into account as far as possible.

Article 9

ACCESS TO JUSTICE

1. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that any person who considers that his or her request for information under article 4 has been ignored, wrongfully refused, whether in part or in full, inadequately answered, or otherwise not dealt with in accordance with the provisions of that article, has access to a review procedure before a court of law or another independent and impartial body established by law.

In the circumstances where a Party provides for such a review by a court of law, it shall ensure that such a person also has access to an expeditious procedure established by law that is free of charge or inexpensive for reconsideration by a public authority or review by an independent and impartial body other than a court of law.

Final decisions under this paragraph 1 shall be binding on the public authority holding the information. Reasons shall be stated in writing, at least where access to information is refused under this paragraph.

2. Each Party shall, within the framework of its national legislation, ensure that members of the public concerned

- (a) Having a sufficient interest or, alternatively,
- (b) Maintaining impairment of a right, where the administrative procedural law of a Party requires this as a precondition, have access to a review procedure before a court of law and/or another independent and impartial body established by law, to challenge the substantive and procedural legality of any decision, act or omission subject to the provisions of article 6 and, where so provided for under national law and without prejudice to paragraph 3 below, of other relevant provisions of this Convention.

What constitutes a sufficient interest and impairment of a right shall be determined in accordance with the requirements of national law and consistently with the objective of giving the public concerned wide access to justice within the scope of this Convention. To this end, the interest of any non-governmental organization meeting the requirements referred to in article 2, paragraph 5, shall be deemed sufficient for the purpose of subparagraph (a) above. Such organizations shall also be deemed to have rights capable of being impaired for the purpose of subparagraph (b) above.

The provisions of this paragraph 2 shall not exclude the possibility of a preliminary review procedure before an administrative authority and shall not affect the requirement of exhaustion of administrative review procedures prior to recourse to judicial review procedures, where such a requirement exists under national law.

3. In addition and without prejudice to the review procedures referred to in paragraphs 1 and 2 above, each Party shall ensure that, where they meet the criteria, if any, laid down in its national law, members of the public have access to administrative or judicial procedures to challenge acts and omissions by private persons and public authorities which contravene provisions of its national law relating to the environment.

4. In addition and without prejudice to paragraph 1 above, the procedures referred to in paragraphs 1, 2 and 3 above shall provide adequate and effective remedies, including injunctive relief as appropriate, and be fair, equitable, timely and not prohibitively expensive. Decisions under this article shall be given or recorded in writing. Decisions of courts, and whenever possible of other bodies, shall be publicly accessible.

5. In order to further the effectiveness of the provisions of this article, each Party shall ensure that information is provided to the public on access to administrative and judicial review procedures and shall consider the establishment of appropriate assistance mechanisms to remove or reduce financial and other barriers to access to justice.

Article 10

MEETING OF THE PARTIES

1. The first meeting of the Parties shall be convened no later than one year after the date of the entry into force of this Convention. Thereafter, an ordinary meeting of the Parties shall be held at least once every two years, unless otherwise decided by the Parties, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to all Parties by the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, the said request is supported by at least one third of the Parties.

2. At their meetings, the Parties shall keep under continuous review the implementation of this Convention on the basis of regular reporting by the Parties, and, with this purpose in mind, shall:

(a) Review the policies for and legal and methodological approaches to access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters, with a view to further improving them;

(b) Exchange information regarding experience gained in concluding and implementing bilateral and multilateral agreements or other arrangements having relevance to the purposes of this Convention and to which one or more of the Parties are a party;

(c) Seek, where appropriate, the services of relevant ECE bodies and other competent international bodies and specific committees in all aspects pertinent to the achievement of the purposes of this Convention;

(d) Establish any subsidiary bodies as they deem necessary;

(e) Prepare, where appropriate, protocols to this Convention;

(f) Consider and adopt proposals for amendments to this Convention in accordance with the provisions of article 14;

(g) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Convention;

(h) At their first meeting, consider and by consensus adopt rules of procedure for their meetings and the meetings of subsidiary bodies;

(i) At their first meeting, review their experience in implementing the provisions of article 5, paragraph 9, and consider what steps are necessary to develop further the system referred to in that paragraph, taking into account international processes and developments, including the elaboration of an appropriate instrument concerning pollution release and transfer registers or inventories which could be annexed to this Convention.

3. The Meeting of the Parties may, as necessary, consider establishing financial arrangements on a consensus basis.

4. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State or regional economic integration organization entitled under article 17 to sign this Convention but which is not a Party to this Convention, and any intergovernmental organization qualified in the fields to which this Convention relates, shall be entitled to participate as observers in the meetings of the Parties.

5. Any non-governmental organization, qualified in the fields to which this Convention relates, which has informed the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe of its wish to be represented at a meeting of the Parties shall be entitled to participate as an observer unless at least one third of the Parties present in the meeting raise objections.

6. For the purposes of paragraphs 4 and 5 above, the rules of procedure referred to in paragraph 2 (h) above shall provide for practical arrangements for the admittance procedure and other relevant terms.

Article 11

RIGHT TO VOTE

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Party to this Convention shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties to this Convention. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 12

SECRETARIAT

The Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall carry out the following secretariat functions:

(a) The convening and preparing of meetings of the Parties;

(b) The transmission to the Parties of reports and other information received in accordance with the provisions of this Convention; and

(c) Such other functions as may be determined by the Parties.

Article 13

ANNEXES

The annexes to this Convention shall constitute an integral part thereof.

Article 14

AMENDMENTS TO THE CONVENTION

1. Any Party may propose amendments to this Convention.
2. The text of any proposed amendment to this Convention shall be submitted in writing to the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall communicate it to all Parties at least ninety days before the meeting of the Parties at which it is proposed for adoption.
3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Convention by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a three-fourths majority vote of the Parties present and voting at the meeting.
4. Amendments to this Convention adopted in accordance with paragraph 3 above shall be communicated by the Depositary to all Parties for ratification, approval or acceptance. Amendments to this Convention other than those to an annex shall enter into force for Parties having ratified, approved or accepted them on the ninetieth day after the receipt by the Depositary of notification of their ratification, approval or acceptance by at least three fourths of these Parties. Thereafter they shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after that Party deposits its instrument of ratification, approval or acceptance of the amendments.
5. Any Party that is unable to approve an amendment to an annex to this Convention shall so notify the Depositary in writing within twelve months from the date of the communication of the adoption. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. A Party may at any time substitute an acceptance for its previous notification and, upon deposit of an instrument of acceptance with the Depositary, the amendments to such an annex shall become effective for that Party.
6. On the expiry of twelve months from the date of its communication by the Depositary as provided for in paragraph 4 above an amendment to an annex shall become effective for those Parties which have not submitted a notification to the Depositary in accordance with the provisions of paragraph 5 above, provided that not more than one third of the Parties have submitted such a notification.
7. For the purposes of this article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.

Article 15

REVIEW OF COMPLIANCE

The Meeting of the Parties shall establish, on a consensus basis, optional arrangements of a non-confrontational, non-judicial and consultative nature for reviewing compliance with the provisions of this Convention. These arrangements shall allow for appropriate public involvement and may include the option of considering communications from members of the public on matters related to this Convention.

Article 16

SETTLEMENT OF DISPUTES

1. If a dispute arises between two or more Parties about the interpretation or application of this Convention, they shall seek a solution by negotiation or by any other means of dispute settlement acceptable to the parties to the dispute.

2. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, or at any time thereafter, a Party may declare in writing to the Depositary that, for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1 above, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory in relation to any Party accepting the same obligation:

(a) Submission of the dispute to the International Court of Justice;

(b) Arbitration in accordance with the procedure set out in annex II.

3. If the parties to the dispute have accepted both means of dispute settlement referred to in paragraph 2 above, the dispute may be submitted only to the International Court of Justice, unless the parties agree otherwise.

Article 17

SIGNATURE

This Convention shall be open for signature at Aarhus (Denmark) on 25 June 1998, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 21 December 1998, by States members of the Economic Commission for Europe as well as States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraphs 8 and 11 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe to which their member States have transferred competence over matters governed by this Convention, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 18

DEPOSITARY

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Convention.

Article 19

RATIFICATION, ACCEPTANCE, APPROVAL AND ACCESSION

1. This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations.

2. This Convention shall be open for accession as from 22 December 1998 by the States and regional economic integration organizations referred to in article 17.

3. Any other State, not referred to in paragraph 2 above, that is a Member of the United Nations may accede to the Convention upon approval by the Meeting of the Parties.

4. Any organization referred to in article 17 which becomes a Party to this Convention without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Convention. If one or more of such an organization's member States is a Party to this Convention, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Convention. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Convention concurrently.

5. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 17 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Convention. These organizations shall also inform the Depositary of any substantial modification to the extent of their competence.

Article 20

ENTRY INTO FORCE

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
2. For the purposes of paragraph 1 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.
3. For each State or organization referred to in article 17 which ratifies, accepts or approves this Convention or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 21

WITHDRAWAL

At any time after three years from the date on which this Convention has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Convention by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary.

Article 22

AUTHENTIC TEXTS

The original of this Convention, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Convention. DONE at Aarhus (Denmark), this twenty-fifth day of June, one thousand nine hundred and ninety-eight.

Annex I

LIST OF ACTIVITIES REFERRED TO IN ARTICLE 6, PARAGRAPH 1 (a)

1. Energy sector:

- Mineral oil and gas refineries;
- Installations for gasification and liquefaction;
- Thermal power stations and other combustion installations with a heat input of 50 megawatts (MW) or more;
- Coke ovens;
- Nuclear power stations and other nuclear reactors including the dismantling or decommissioning of such power stations or reactors

1/ (except research installations for the production and conversion of fissionable and fertile materials whose maximum power does not exceed 1 kW continuous thermal load);

- Installations for the reprocessing of irradiated nuclear fuel;
- Installations designed:
 - For the production or enrichment of nuclear fuel;
 - For the processing of irradiated nuclear fuel or high-level radioactive waste;

- For the final disposal of irradiated nuclear fuel;
- Solely for the final disposal of radioactive waste;
- Solely for the storage (planned for more than 10 years) of irradiated nuclear fuels or radioactive waste in a different site than the production site.

2. Production and processing of metals:

- Metal ore (including sulphide ore) roasting or sintering installations;
- Installations for the production of pig-iron or steel (primary or secondary fusion) including continuous casting, with a capacity exceeding 2.5 tons per hour;
- Installations for the processing of ferrous metals:
 - (i) Hot-rolling mills with a capacity exceeding 20 tons of crude steel per hour;
 - (ii) Smitheries with hammers the energy of which exceeds 50 kilojoules per hammer, where the calorific power used exceeds 20 MW;
 - (iii) Application of protective fused metal coats with an input exceeding 2 tons of crude steel per hour;
- Ferrous metal foundries with a production capacity exceeding 20 tons per day;
- Installations:
 - (i) For the production of non-ferrous crude metals from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical, chemical or electrolytic processes;
 - (ii) For the smelting, including the alloying, of non-ferrous metals, including recovered products (refining, foundry casting, etc.), with a melting capacity exceeding 4 tons per day for lead and cadmium or 20 tons per day for all other metals;
- Installations for surface treatment of metals and plastic materials using an electrolytic or chemical process where the volume of the treatment vats exceeds 30 m³.

3. Mineral industry:

- Installations for the production of cement clinker in rotary kilns with a production capacity exceeding 500 tons per day or lime in rotary kilns with a production capacity exceeding 50 tons per day or in other furnaces with a production capacity exceeding 50 tons per day;
- Installations for the production of asbestos and the manufacture of asbestos-based products;
- Installations for the manufacture of glass including glass fibre with a melting capacity exceeding 20 tons per day;
- Installations for melting mineral substances including the production of mineral fibres with a melting capacity exceeding 20 tons per day;
- Installations for the manufacture of ceramic products by firing, in particular roofing tiles, bricks, refractory bricks, tiles, stoneware or porcelain, with a production capacity exceeding 75 tons per day, and/or with a kiln capacity exceeding 4 m³ and with a setting density per kiln exceeding 300 kg/m³.

4. Chemical industry: Production within the meaning of the categories of activities contained in this paragraph means the production on an industrial scale by chemical processing of substances or groups of substances listed in subparagraphs (a) to (g):

(a) Chemical installations for the production of basic organic chemicals, such as:

- (i) Simple hydrocarbons (linear or cyclic, saturated or unsaturated, aliphatic or aromatic);
- (ii) Oxygen-containing hydrocarbons such as alcohols, aldehydes, ketones, carboxylic acids, esters, acetates, ethers, peroxides, epoxy resins;
- (iii) Sulphurous hydrocarbons;
- (iv) Nitrogenous hydrocarbons such as amines, amides, nitrous compounds, nitro compounds or nitrate compounds, nitriles, cyanates, isocyanates;
- (v) Phosphorus-containing hydrocarbons;
- (vi) Halogenic hydrocarbons;
- (vii) Organometallic compounds;
- (viii) Basic plastic materials (polymers, synthetic fibres and cellulose-based fibres);
- (ix) Synthetic rubbers;
- (x) Dyes and pigments;
- (xi) Surface-active agents and surfactants;

(b) Chemical installations for the production of basic inorganic chemicals, such as:

- (i) Gases, such as ammonia, chlorine or hydrogen chloride, fluorine or hydrogen fluoride, carbon oxides, sulphur compounds, nitrogen oxides, hydrogen, sulphur dioxide, carbonyl chloride;
- (ii) Acids, such as chromic acid, hydrofluoric acid, phosphoric acid, nitric acid, hydrochloric acid, sulphuric acid, oleum, sulphurous acids;
- (iii) Bases, such as ammonium hydroxide, potassium hydroxide, sodium hydroxide;
- (iv) Salts, such as ammonium chloride, potassium chlorate, potassium carbonate, sodium carbonate, perborate, silver nitrate;
- (v) Non-metals, metal oxides or other inorganic compounds such as calcium carbide, silicon, silicon carbide;

(c) Chemical installations for the production of phosphorous-, nitrogen- or potassium-based fertilizers (simple or compound fertilizers);

(d) Chemical installations for the production of basic plant health products and of biocides;

(e) Installations using a chemical or biological process for the production of basic pharmaceutical products;

(f) Chemical installations for the production of explosives;

(g) Chemical installations in which chemical or biological processing is used for the production of protein feed additives, ferments and other protein substances.

5. Waste management:

- Installations for the incineration, recovery, chemical treatment or landfill of hazardous waste;
- Installations for the incineration of municipal waste with a capacity exceeding 3 tons per hour;
- Installations for the disposal of non-hazardous waste with a capacity exceeding 50 tons per day;
- Landfills receiving more than 10 tons per day or with a total capacity exceeding 25 000 tons, excluding landfills of inert waste.

6. Waste-water treatment plants with a capacity exceeding 150 000 population equivalent.

7. Industrial plants for the:

- (a) Production of pulp from timber or similar fibrous materials;
- (b) Production of paper and board with a production capacity exceeding 20 tons per day.

8. (a) Construction of lines for long-distance railway traffic and of airports 2/ with a basic runway length of 2 100 m or more;

(b) Construction of motorways and express roads; 3/

(c) Construction of a new road of four or more lanes, or realignment and/or widening of an existing road of two lanes or less so as to provide four or more lanes, where such new road, or realigned and/or widened section of road, would be 10 km or more in a continuous length.

9. (a) Inland waterways and ports for inland-waterway traffic which permit the passage of vessels of over 1 350 tons;

(b) Trading ports, piers for loading and unloading connected to land and outside ports (excluding ferry piers) which can take vessels of over 1 350 tons.

10. Groundwater abstraction or artificial groundwater recharge schemes where the annual volume of water abstracted or recharged is equivalent to or exceeds 10 million cubic metres.

11. (a) Works for the transfer of water resources between river basins where this transfer aims at preventing possible shortages of water and where the amount of water transferred exceeds 100 million cubic metres/year;

(b) In all other cases, works for the transfer of water resources between river basins where the multiannual average flow of the basin of abstraction exceeds 2 000 million cubic metres/year and where the amount of water transferred exceeds 5% of this flow.

In both cases transfers of piped drinking water are excluded.

12. Extraction of petroleum and natural gas for commercial purposes where the amount extracted exceeds 500 tons/day in the case of petroleum and 500 000 cubic metres/day in the case of gas.

13. Dams and other installations designed for the holding back or permanent storage of water, where a new or additional amount of water held back or stored exceeds 10 million cubic metres.

14. Pipelines for the transport of gas, oil or chemicals with a diameter of more than 800 mm and a length of more than 40 km.

15. Installations for the intensive rearing of poultry or pigs with more than:

- (a) 40 000 places for poultry;
- (b) 2 000 places for production pigs (over 30 kg); or
- (c) 750 places for sows.

16. Quarries and opencast mining where the surface of the site exceeds 25 hectares, or peat extraction, where the surface of the site exceeds 150 hectares.

17. Construction of overhead electrical power lines with a voltage of 220 Kv or more and a length of more than 15 km.

18. Installations for the storage of petroleum, petrochemical, or chemical products with a capacity of 200 000 tons or more.

19. Other activities:

- Plants for the pretreatment (operations such as washing, bleaching, mercerization) or dyeing of fibres or textiles where the treatment capacity exceeds 10 tons per day;

- Plants for the tanning of hides and skins where the treatment capacity exceeds 12 tons of finished products per day;

- (a) Slaughterhouses with a carcass production capacity greater than 50 tons per day;

- (b) Treatment and processing intended for the production of food products from:

- (i) Animal raw materials (other than milk) with a finished product production capacity greater than 75 tons per day;

- (ii) Vegetable raw materials with a finished product production capacity greater than 300 tons per day (average value on a quarterly basis);

- (c) Treatment and processing of milk, the quantity of milk received being greater than 200 tons per day (average value on an annual basis);

- Installations for the disposal or recycling of animal carcasses and animal waste with a treatment capacity exceeding 10 tons per day;

- Installations for the surface treatment of substances, objects or products using organic solvents, in particular for dressing, printing, coating, degreasing, waterproofing, sizing, painting, cleaning or impregnating, with a consumption capacity of more than 150 kg per hour or more than 200 tons per year;

- Installations for the production of carbon (hard-burnt coal) or electrographite by means of incineration or graphitization.

20. Any activity not covered by paragraphs 1-19 above where public participation is provided for under an environmental impact assessment procedure in accordance with national legislation.

21. The provision of article 6, paragraph 1 (a) of this Convention, does not apply to any of the above projects undertaken exclusively or mainly for research, development and testing of new methods or products for less than two years unless they would be likely to cause a significant adverse effect on environment or health.

22. Any change to or extension of activities, where such a change or extension in itself meets the criteria/thresholds set out in this annex, shall be subject to article 6,

paragraph 1 (a) of this Convention. Any other change or extension of activities shall be subject to article 6, paragraph 1 (b) of this Convention.

Notes

1/ Nuclear power stations and other nuclear reactors cease to be such an installation when all nuclear fuel and other radioactively contaminated elements have been removed permanently from the installation site.

2/ For the purposes of this Convention, "airport" means an airport which complies with the definition in the 1944 Chicago Convention setting up the International Civil Aviation Organization (Annex 14).

3/ For the purposes of this Convention, "express road" means a road which complies with the definition in the European Agreement on Main International Traffic Arteries of 15 November 1975.

Annex II

ARBITRATION

1. In the event of a dispute being submitted for arbitration pursuant to article 16, paragraph 2, of this Convention, a party or parties shall notify the secretariat of the subject matter of arbitration and indicate, in particular, the articles of this Convention whose interpretation or application is at issue. The secretariat shall forward the information received to all Parties to this Convention.

2. The arbitral tribunal shall consist of three members. Both the claimant party or parties and the other party or parties to the dispute shall appoint an arbitrator, and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator, who shall be the president of the arbitral tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.

3. If the president of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe shall, at the request of either party to the dispute, designate the president within a further two-month period.

4. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of the receipt of the request, the other party may so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall designate the president of the arbitral tribunal within a further two-month period. Upon designation, the president of the arbitral tribunal shall request the party which has not appointed an arbitrator to do so within two months. If it fails to do so within that period, the president shall so inform the Executive Secretary of the Economic Commission for Europe, who shall make this appointment within a further two-month period.

5. The arbitral tribunal shall render its decision in accordance with international law and the provisions of this Convention.

6. Any arbitral tribunal constituted under the provisions set out in this annex shall draw up its own rules of procedure.

7. The decisions of the arbitral tribunal, both on procedure and on substance, shall be taken by majority vote of its members.

8. The tribunal may take all appropriate measures to establish the facts.

9. The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:

(a) Provide it with all relevant documents, facilities and information;

(b) Enable it, where necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.

10. The parties and the arbitrators shall protect the confidentiality of any information that they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.

11. The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties, recommend interim measures of protection.

12. If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to render its final decision. Absence of a party or failure of a party to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings.

13. The arbitral tribunal may hear and determine counter-claims arising directly out of the subject matter of the dispute.

14. Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the expenses of the tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its expenses, and shall furnish a final statement thereof to the parties.

15. Any Party to this Convention which has an interest of a legal nature in the subject matter of the dispute, and which may be affected by a decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

16. The arbitral tribunal shall render its award within five months of the date on which it is established, unless it finds it necessary to extend the time limit for a period which should not exceed five months.

17. The award of the arbitral tribunal shall be accompanied by a statement of reasons. It shall be final and binding upon all parties to the dispute. The award will be transmitted by the arbitral tribunal to the parties to the dispute and to the secretariat. The secretariat will forward the information received to all Parties to this Convention.

18. Any dispute which may arise between the parties concerning the interpretation or execution of the award may be submitted by either party to the arbitral tribunal which made the award or, if the latter cannot be seized thereof, to another tribunal constituted for this purpose in the same manner as the first.

KONVENCIJA O DOSTUPNOSTI INFORMACIJA, UČEŠĆU JAVNOSTI U DONOŠENJU ODLUKA I PRAVU NA PRAVNU ZAŠTITU U PITANJIMA ŽIVOTNE SREDINE

Strane ove konvencije,

Podsećajući na 1. princip Stokholmske deklaracije o čovekovoj sredini,

Takođe podsećajući na 10. princip Deklaracije o životnoj sredini i razvoju iz Rija (1992),

Podsećajući dalje na rezolucije Generalne skupštine 37/7 od 28. oktobra 1982. o Svetskoj povelji za prirodu i 45/94 od 14. decembra 1990. o potrebi obezbeđivanja zdrave životne sredine za dobrobit pojedinaca,

Podsećajući na Evropsku povelju o životnoj sredini i zdravlju usvojenu na Prvoj evropskoj konferenciji o životnoj sredini i zdravlju Svetske zdravstvene organizacije u Frankfurtu na Majni, u Nemačkoj, 8. decembra 1989,

Potvrđujući potrebu za zaštitom, očuvanjem i unapređenjem stanja životne sredine i obezbeđenjem održivog i za životnu sredinu prihvatljivog razvoja,

Uviđajući da je adekvatna zaštita životne sredine od osnovne važnosti po ljudsku dobrobit i uživanje osnovnih ljudskih prava, uključujući i samo pravo na život,

Uviđajući takođe da svaka osoba ima pravo da živi u životnoj sredini koja odgovara njenom zdravlju i blagostanju i dužnost, kako individualnu tako i u zajednici sa drugima, da štiti i unapređuje životnu sredinu u korist sadašnjih i budućih generacija,

Smatrajući da građani, u cilju ostvarenja ovog prava i poštovanja ove dužnosti, moraju imati dostupnost informacija, pravo na učestvovanje u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, i konstatujući da bi građanima mogla da bude potrebna pomoć u cilju ostvarivanja njihovih prava,

Uviđajući da, u oblasti životne sredine, bolja dostupnost informacija i veće učešće javnosti u donošenju odluka povećavaju kvalitet i sprovođenje odluka, doprinose svesnosti javnosti u pitanjima životne sredine, daju mogućnost javnosti da izrazi svoju zabrinutost i omogućavaju organima javne vlasti da ove činjenice uzmu u obzir,

U cilju unapređenja odgovornosti i transparentnosti u donošenju odluka i jačanju podrške javnosti odlukama u pitanjima životne sredine,

Uviđajući poželjnost transparentnosti u svim vladinim sektorima i pozivajući zakonodavna tela na primenu principa ove konvencije,

Takođe, uviđajući potrebu javnosti da bude informisana o procedurama za učešće u donošenju odluka u pitanjima životne sredine, da ima slobodan pristup tom postupku i da poznaje način korišćenja tih postupaka,

Uviđajući dalje značaj odgovarajućih uloga koje mogu imati građani pojedinci, nevladine organizacije i privatni sektor u zaštiti životne sredine,

U želji da promovišu obrazovanje u oblasti životne sredine u cilju unapređivanja razumevanja životne sredine i održivog razvoja, i da podstaknu svest šire javnosti i njeno učešće u donošenju odluka koje se odnose na životnu sredinu i održivi razvoj,

Imajući u vidu, u ovom kontekstu, značaj korišćenja medija i elektronskih ili drugih budućih formi komunikacije,

Uviđajući značaj celovitog razmatranja pitanja vezanih za životnu sredinu u donošenju vladinih odluka i odgovarajuću potrebu organa javne vlasti za posedovanjem preciznih, razumljivih i aktuelnih informacija o životnoj sredini,

Konstatujući da organi javne vlasti raspolažu informacijama o životnoj sredini u javnom interesu,

Posebno da efikasni sudski mehanizmi budu dostupni javnosti, uključujući i organizacije, a u cilju zaštite njihovih legitimnih interesa i primene zakona,

Imajući u vidu važnost da potrošači imaju obezbeđene adekvatne informacije o proizvodima, kako bi bili u mogućnosti da naprave izbor koji je u skladu sa zahtevima zaštite životne sredine,

Uviđajući zabrinutost javnosti zbog namernog puštanja genetički modifikovanih organizama u životnu sredinu i potrebe za većom transparentnošću i većim učešćem javnosti u donošenju odluka u ovoj oblasti,

Uverene da će se sprovođenjem ove konvencije doprineti jačanju demokratije u regionu Ekonomske komisije Ujedinjenih nacija za Evropu (ECE),

Svesne uloge koju u tom smislu ima ECE i podsećajući, između ostalog, na Smernice ECE za dostupnost informacija o životnoj sredini i učešće javnosti u postupku donošenja odluka u oblasti životne sredine, prihvaćenih u Ministarskoj deklaraciji usvojenoj na Trećoj ministarskoj konferenciji „Životna sredina za Evropu”, koja je održana u Sofiji, Bugarska, 25. oktobra 1995,

Imajući u vidu relevantne odredbe Konvencije o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, usvojene u Espoo-u, Finska, 25. februara 1991, kao i Konvencije o prekograničnim efektima industrijskih udesa i Konvencije o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera, obe usvojene u Helsinkiju 17. marta 1992, i ostalih regionalnih konvencija,

Svesne da će se usvajanjem ove konvencije doprineti daljem jačanju procesa „Životna sredina za Evropu” i rezultatima Četvrte ministarske konferencije u Arhusu, Danska, juna 1998. godine,

Sporazumele su se o sledećem:

Član 1.

CILJ

Radi davanja doprinosa zaštiti prava svakog pojedinca sadašnjih i budućih generacija na život u životnoj sredini adekvatnoj njegovom zdravlju i blagostanju, svaka Strana će garantovati pravo na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, u skladu sa odredbama ove konvencije.

Član 2.

DEFINICIJE

Za svrhe ove konvencije,

1. „Strana” znači, ako se u tekstu ne navodi drugačije, ugovorna strana ove konvencije;
2. „Organ javne vlasti” znači:
 - (a) Vlada na nacionalnom, regionalnom i drugim nivoima;

- (b) Fizička ili pravna lica koja obavljaju javne funkcije u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, uključujući posebne dužnosti, aktivnosti ili usluge u odnosu na životnu sredinu;
- (c) Sva druga fizička ili pravna lica koja imaju javne odgovornosti ili funkcije, ili pružaju javne usluge u vezi sa životnom sredinom, pod kontrolom tela ili osobe na koje se odnose odredbe tačke (a) ili (b) iz gornjeg teksta;
- (d) Institucije bilo koje regionalne organizacije za ekonomsku integraciju navedene u članu 17, koja je Strana ove konvencije.

Ova definicija ne uključuje tela ili institucije koje postupaju u sudskom ili zakonodavnom svojstvu;

- 3. „Informacija o životnoj sredini” predstavlja svaku informaciju u pismenom, vizuelnom, zvučnom, elektronskom ili drugom materijalnom obliku o:
 - (a) Stanju elemenata životne sredine, kao što su vazduh i atmosfera, voda, tlo, zemljište, predeli i prirodni kompleksi, biološki diverzitet i njegove komponente, uključujući genetički modifikovane organizme kao i o interakciji između ovih elemenata;
 - (b) Faktorima kao što su supstance, energija, buka i zračenje, i aktivnostima ili merama, uključujući upravne mere, o sporazumima u oblasti zaštite životne sredine, o politici, zakonskim aktima, planovima i programima koji utiču ili će verovatno uticati na elemente životne sredine u okviru tačke (a) u gornjem tekstu, analizama troškova i koristi (cost-benefit analizama) i drugim ekonomskim analizama i pretpostavkama koje se koriste u donošenju odluka u oblasti životne sredine;
 - (c) Stanju zdravlja i bezbednosti ljudi, uslovima života ljudi, kulturnim spomenicima i građevinama, ukoliko na njih utiče ili može da utiče stanje elemenata životne sredine, ili ukoliko na njih deluju ovi elementi, faktori, aktivnosti ili mere na koje se odnosi tačka (b) u gornjem tekstu;
- 4. „Javnost” znači jedno ili više fizičkih i pravnih lica i, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom ili praksom, njihova udruženja, organizacije ili grupe;
- 5. „Zainteresovana javnost” znači javnost koja je ugrožena ili će verovatno biti ugrožena ili ima interesa u donošenju odluka u oblasti životne sredine. Za potrebe ove definicije, nevladine organizacije koje promovišu zaštitu životne sredine i koje zadovoljavaju uslove propisane nacionalnim zakonodavstvom biće smatrane zainteresovanim.

Član 3.

OPŠTE ODREDBE

- 1. Svaka Strana će preduzeti neophodne zakonodavne, upravne i druge mere, uključujući mere za postizanje kompatibilnosti između odredaba za implementaciju informacija, učešće javnosti i dostupnosti odredbama o pravnoj zaštiti iz ove konvencije, kao i odgovarajuće izvršne mere, za ustanovljavanje i održavanje jasnog, transparentnog i konzistentnog okvira za sprovođenje odredbi ove konvencije.
- 2. Svaka Strana će nastojati da obezbedi da službenici i vlasti pomažu i pružaju savete javnosti u traženju dostupnosti informacija, u olakšavanju učešća u donošenju odluka i u traženju pravne zaštite u pitanjima životne sredine.

3. Svaka Strana će promovisati ekološko obrazovanje i ekološku svest kod javnosti, posebno po pitanju obezbeđenja dostupnosti informacija, učešća u donošenju odluka i ostvarivanja pravne zaštite u pitanjima životne sredine.
4. Svaka Strana će obezbediti odgovarajuće priznanje i pomoć udruženjima, organizacijama i grupama koje promovišu zaštitu životne sredine i obezbediti usklađenost svog nacionalnog pravnog sistema sa ovom obavezom.
5. Odredbe ove konvencije neće uticati na pravo Strane na održavanje ili uvođenje mera kojima se obezbeđuje šira dostupnost informacija, veće učešće javnosti u donošenju odluka i šire pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, od onih koje zahteva ova konvencija.
6. Ovom konvencijom se neće zahtevati bilo kakvo derogiranje postojećih prava na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine.
7. Svaka Strana će promovisati primenu principa ove konvencije u međunarodnim procesima donošenja odluka u oblasti životne sredine i u okviru međunarodnih organizacija po pitanjima vezanim za životnu sredinu.
8. Svaka Strana će obezbediti da lica koja ostvaruju svoja prava u skladu sa odredbama ove konvencije ne budu kažnjavana, gonjena ili uznemiravana na bilo koji način zbog svojih aktivnosti. Ova odredba neće uticati na ovlašćenja nacionalnih sudova da u sudskim postupcima određuju naknade u razumnom iznosu.
9. U granicama relevantnih odredaba ove konvencije, javnost će imati dostupnost informacija, mogućnost učešća u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine bez diskriminacije po pitanju državljanstva, nacionalnosti ili mesta prebivališta, a u slučaju pravnog lica, bez diskriminacije u vezi toga gde ima registrovano sedište ili stvarni centar svojih aktivnosti.

Član 4.

DOSTUPNOST INFORMACIJA O ŽIVOTNOJ SREDINI

1. Svaka Strana će obezbediti da, u skladu sa narednim stavovima ovog člana, organi javne vlasti, kao odgovor na zahtev za informacijama o životnoj sredini, učine te informacije dostupnim javnosti, u okviru nacionalnog zakonodavstva, uključujući i slučajeve kada je to zahtevano i u skladu sa tačkom (b) u donjem tekstu, kopije relevantne dokumentacije koja sadrži ili obuhvata takve informacije:
 - (a) Bez potrebe da se iskazuje interes;
 - (b) U zahtevanoj formi izuzev:
 - (I) kada je organu javne vlasti jednostavnije da učini dostupnim te informacije u drugoj formi, u kom slučaju će se dati razlozi za njihovo dostavljanje u toj formi; ili
 - (II) kada je informacija već dostupna javnosti u drugoj formi.
2. Informacije u oblasti životne sredine iz stava 1. u gornjem tekstu biće stavljene na raspolaganje što je pre moguće, a najkasnije mesec dana nakon podnošenja zahteva. U slučajevima kada obim i složenost informacija opravdava produženje ovog roka, taj rok može biti produžen do dva meseca od dana podnošenja zahteva. Podnosilac zahteva će biti obavešten o svakom produženju kao i o razlozima kojima se ono pravda.

3. Zahtev za informacijom u oblasti životne sredine može biti odbijen:
 - (a) Ako organ javne vlasti kojem je zahtev podnet ne poseduje informacije u oblasti životne sredine koje su tražene;
 - (b) Ako je zahtev očigledno nerazuman ili je suviše uopšteno formulisan, ili
 - (c) Ako se zahtev odnosi na podatke koji se nalaze u završnoj fazi obrade, ili se odnosi na internu komunikaciju između organa javne vlasti, kada je takvo izuzeće predviđeno nacionalnim zakonodavstvom ili uobičajenom praksom, uzimajući u obzir javni interes za objavljivanje informacija.
4. Zahtev za informacijom u oblasti životne sredine može biti odbijen ukoliko bi njeno objavljivanje negativno uticalo na:
 - (a) Poverljivost rada organa javne vlasti, u slučaju kada je poverljivost predviđena nacionalnim zakonodavstvom;
 - (b) Međunarodne odnose, nacionalnu odbranu ili javnu bezbednost;
 - (c) Ispravnost rada sudskih organa, pravo lica na pravično suđenje, ili mogućnost organa javne vlasti da sprovede krivičnu ili disciplinsku istragu;
 - (d) Poverljivost komercijalnih i industrijskih informacija, u slučaju kada je poverljivost predviđena zakonom u cilju zaštite legitimnog ekonomskog interesa. U tom okviru, informacije o emisijama koje su relevantne za zaštitu životne sredine biće objavljene;
 - (e) Prava intelektualne svojine;
 - (f) Poverljivost ličnih podataka i/ili dosijea koji se odnose na fizičko lice, kada to lice nije dalo pristanak na objavljivanje informacija javnosti, u slučajevima kada je takva poverljivost predviđena nacionalnim zakonodavstvom;
 - (g) Interese trećeg lica koje je dostavilo tražene informacije, kada to lice nije imalo ili nije moglo biti stavljeno pod zakonsku obavezu davanja informacija, u slučajevima kada to lice ne da pristanak na objavljivanje informacija; ili
 - (h) Životnu sredinu na koju se informacije odnose, kao što su područja za razmnožavanje retkih vrsta.

Prethodno navedeni osnovi za odbijanje zahteva tumačiće se na restriktivan način, uzimajući u obzir interes javnosti za objavljivanje informacija i uzimajući u obzir da li se tražene informacije odnose na emisije u životnu sredinu.

5. Kada organ javne vlasti ne poseduje tražene informacije u oblasti životne sredine, taj organ javne vlasti će što je pre moguće obavestiti podnosioca zahteva o tome kojem organu javne vlasti treba da se obrati za tražene informacije, ili će proslediti zahtev tom organu i obavestiti o tome podnosioca.
6. Svaka Strana će obezbediti da, ako se informacije izuzete od objavljivanja u skladu sa stavom 3 (v) i 4 iz gornjeg teksta mogu izdvojiti bez narušavanja poverljivosti izuzetih informacija, organi javne vlasti stave na raspolaganje ostatak traženih informacija u oblasti životne sredine.
7. Odbijanje zahteva biće dato u pismenoj formi ako je zahtev bio u pismenoj formi ili ako podnosilac to zahteva. U odbijajućoj odluci će biti navedeni razlozi odbijanja, te data pravna pouka o postupku preispitivanja te odluke

koji je regulisan u članu 9. Odbijajuća odluka će biti doneta što je pre moguće a najkasnije u roku od mesec dana, izuzev ako složenost informacija opravdava produženje ovog roka na period do dva meseca nakon podnošenja zahteva. Podnosilac će biti obavešten o svakom produženju roka i o razlozima za isto.

8. Svaka Strana može dozvoliti svojim organima javne vlasti da naplate naknadu za pružanje informacija, ali ta naknada ne sme premašivati razuman iznos. Organi javne vlasti koji imaju nameru da uvedu naplaćivanje naknade za pružanje informacija staviće podnosiocima zahteva na raspolaganje cenovnik naknada koje se mogu naplatiti, a koji će ukazivati na okolnosti pod kojima se one mogu naplatiti, ili se od njihovog plaćanja osloboditi, i kada dostavljanje informacija zavisi o avansnom plaćanju takve naknade.

Član 5.

PRIKUPLJANJE I DOSTAVLJANJE INFORMACIJA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

1. Svaka Strana će obezbediti:
 - (a) Da organi javne vlasti poseduju i ažuriraju informacije u oblasti životne sredine u skladu sa svojim funkcijama;
 - (b) Uspostavljanje sistema obaveznog protoka informacija prema organima javne vlasti o predloženim i postojećim aktivnostima koje mogu imati značajnog uticaja na životnu sredinu;
 - (c) U slučaju neposredne opasnosti po zdravlje ljudi ili životnu sredinu, bilo da je ona uzrokovana ljudskom delatnošću ili prirodnim uzrocima, da sve informacije koje bi mogle omogućiti javnosti da preduzme mere za sprečavanje ili ublažavanje štete koja proizilazi iz te pretnje, a koje poseduju organi javne vlasti, budu odmah i bez odlaganja dostavljene pripadnicima javnosti koji mogu biti ugroženi.
2. Svaka Strana će obezbediti da, u okviru nacionalnog zakonodavstva, način na koji organi javne vlasti stavljaju informacije u oblasti zaštite životne sredine na raspolaganje javnosti bude transparentan i da te informacije budu efektivno dostupne, između ostalog, putem:
 - (a) Obezbeđivanja za javnost dovoljnih podataka o vrsti i obimu informacija u oblasti životne sredine koje poseduju relevantni organi javne vlasti, o osnovnim uslovima pod kojima se te informacije čine raspoloživim i dostupnim, i o postupku kojim se do tih informacija može doći;
 - (b) Ustanovljavanja i održavanja praktičnih mera, kao što su:
 - (I) Ustanovljavanje javno dostupnih lista, registara i dosijea;
 - (II) Obavezivanje službenika da pružaju podršku javnosti u traženju informacija u okviru ove konvencije; i
 - (III) Određivanja tačaka za kontakt; i
 - (c) Obezbeđivanja besplatnog dostupa informacijama u oblasti životne sredine sadržanim u listama, registrima ili dosijeima naznačenim u tački (b) (I).
3. Svaka Strana će obezbediti da informacije u oblasti životne sredine postanu sve dostupnije u elektronskim bazama podataka do kojih javnost može lako doći putem javnih telekomunikacionih mreža. Informacije dostupne u ovoj formi trebalo bi da sadrže:

- (a) Izveštaje o stanju životne sredine, kako je navedeno u stavu 4. u donjem tekstu;
 - (b) Tekstove zakonskih odredaba koje se tiču životne sredine;
 - (c) Po mogućnosti, politike, planove i programe o/ili u vezi sa životnom sredinom i sporazume u oblasti životne sredine; i
 - (d) Ostale informacije, do mere do koje bi dostupnost takvih informacija u ovoj formi olakšala primenu nacionalnog zakona kojim se sprovodi ova konvencija, pod uslovom da su takve informacije već dostupne u elektronskoj formi.
4. Svaka Strana će u redovnim vremenskim intervalima, ne dužim od tri ili četiri godine, objavljivati i distribuirati nacionalni izveštaj o stanju životne sredine, uključujući informacije o kvalitetu životne sredine i informacije o pretnjama životnoj sredini.
5. Svaka Strana će preduzeti mere u okviru svog nacionalnog zakonodavstva u cilju dostavljanja, između ostalog:
- (a) Zakonskih akata i političkih dokumenata kao što su dokumenti o strategijama, politikama, programima i akcionim planovima koji se odnose na životnu sredinu i izveštaja o postignutom napretku u njihovoj primeni, sačinjenih na različitim nivoima uprave;
 - (b) Međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma o pitanjima životne sredine; i
 - (c) Prema potrebi drugih značajnih međunarodnih dokumenata o pitanjima životne sredine.
6. Svaka Strana će podsticati operatere čije aktivnosti imaju značajnog uticaja na životnu sredinu da redovno informišu javnost o uticaju njihovih delatnosti i proizvoda na životnu sredinu, u slučajevima gde je to moguće, kroz organizovanje dobrovoljnog „eko-obeležavanja” i programa „eko-kontrole” ili na neki drugi način.
7. Svaka Strana će:
- (a) Objavljivati podatke i analize podataka koje smatra relevantnim i važnim u oblikovanju glavnih predloga politike životne sredine;
 - (b) Objaviti ili na drugi način učiniti dostupnim raspoloživi materijal sa objašnjenjima o saradnji sa javnošću u pitanjima koja spadaju u domen ove konvencije; i
 - (c) Obezbediti u odgovarajućoj formi informacije o načinu vršenja javnih funkcija ili pružanju javnih usluga od strane uprave na svim nivoima, a u vezi pitanja koja se odnose na životnu sredinu.
8. Svaka Strana će razviti mehanizme koji će omogućiti da javnosti bude dostupan dovoljan obim informacija o proizvodu, kako bi bili u stanju da naprave izbor koji je u skladu sa zahtevima životne sredine.
9. Svaka Strana će preduzeti mere ka progresivnom formiranju nacionalnog koherentnog sistema inventara ili registara zagađenja u vidu strukturisane, kompjuterizovane i javno dostupne baze podataka, pri čemu bi se podaci za ovu bazu prikupljali putem standardizovanog izveštavanja, uzimajući u obzir, kada je to celishodno, međunarodne procese na ovom planu. Ovakav sistem može da obuhvata podatke o unošenju, ispuštanju i prenosu posebnog niza supstanci i proizvoda koji potiču od posebnog niza aktivnosti u medijume

životne sredine, uključujući korišćenje vode, energije i drugih resursa i in-situ i ex-situ mesta obrade i odlaganja.

10. Nijedna odredba ovog člana ne može oduzeti pravo Stranama na odbijanje objavljivanja određene informacije o životnoj sredini u skladu sa članom 4. st. 3. i 4.

Član 6.

UČEŠĆE JAVNOSTI U DONOŠENJU ODLUKA O POSEBNIM AKTIVNOSTIMA

1. Svaka Strana:
 - (a) Primenjivaće odredbe ovog člana u vezi odluka o tome da li dozvoliti predložene aktivnosti navedene u Aneksu I;
 - (b) Primenjivaće takođe, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, odredbe ovog člana na odluke o predloženim aktivnostima koje nisu navedene u Aneksu I, a koje mogu imati značajnog uticaja na životnu sredinu. U tom cilju, Strane će odrediti da li se na predloženu aktivnost odnose ove odredbe; i
 - (c) Može odlučiti, od slučaja do slučaja, ako je takva mogućnost predviđena nacionalnim zakonodavstvom, da ne primenjuje odredbe ovog člana na predložene aktivnosti koje služe u svrhu nacionalne odbrane, ako ta Strana smatra da bi primena odredaba ovog člana imala nepovoljnog uticaja na navedene interese.
2. Zainteresovana javnost će biti obaveštena, bilo putem javnog saopštenja ili ukoliko je moguće pojedinačno, u ranoj fazi postupka donošenja odluka po pitanjima životne sredine, te na adekvatan, blagovremen i efikasan način, između ostalog, o:
 - (a) Predloženoj aktivnosti i zahtevu o kome će se odlučivati;
 - (b) Prirodi mogućih odluka ili o nacrtu odluke;
 - (c) Organu javne vlasti nadležnom za donošenje odluke;
 - (d) Predviđenoj proceduri, koja uključuje, kada i kako se te informacije mogu obezbediti i informacije o:
 - I. Početku procedure;
 - II. Mogućnosti za učešće javnosti;
 - III. Vremenu i mestu održavanja svake javne rasprave;
 - IV. Organu javne vlasti od koga se relevantne informacije mogu dobiti i gde su relevantne informacije deponovane radi stavljanja na uvid javnosti;
 - V. Relevantnom organu javne vlasti ili bilo kom drugom organu kome se mogu upućivati komentari ili pitanja, kao i obaveštenja o roku predviđenom za upućivanje komentara i pitanja; i
 - VI. Dostupnosti relevantnih informacija o životnoj sredini koje se odnose na predloženu aktivnost; i
 - (e) Činjenici da je data aktivnost podložna nacionalnoj ili prekograničnoj proceduri procene uticaja na životnu sredinu.
3. Procedure učešća javnosti u donošenju odluka će imati razumne vremenske rokove za različite faze ostvarivanja, ostavljajući dovoljno vremena za informisanje javnosti u skladu sa stavom 2. iz gornjeg teksta i za pripremanje

javnosti za efikasno učešće u procesu donošenja odluka po pitanjima životne sredine.

4. Svaka Strana će omogućiti učešće javnosti u ranoj fazi, kada su sve opcije još uvek otvorene i kada može doći do efikasnog učešća javnosti.
5. Svaka Strana bi trebala, po potrebi, podsticati podnosiocima zahteva da obezbede informacije vezane za ciljeve zbog kojih podnose zahtev, da odrede zainteresovanu javnost i da raspravljaju pre podnošenja zahteva za davanje dozvole.
6. Svaka Strana će zahtevati od nadležnih organa javne vlasti da zainteresovanoj javnosti, na zahtev i kada je to propisano nacionalnim zakonodavstvom, u što kraćem vremenskom roku omogući besplatan pregled svih relevantnih informacija koje se tiču procesa donošenja date odluke, a koje se u datom momentu nalaze na raspolaganju, kao što je navedeno u ovom članu. Ovo ne narušava pravo strana da odbiju objavljivanje određenih informacija u skladu sa članom 4. st. 3. i 4. Relevantne informacije će u najmanjoj meri obuhvatiti, bez narušavanja odredaba člana 4. sledeće:
 - (a) Opis lokacije i fizičkih i tehničkih karakteristika predložene aktivnosti, uključujući procenu očekivanih količina ostataka i emisija;
 - (b) Opis značajnih efekata predložene aktivnosti na životnu sredinu;
 - (c) Opis predviđenih mera sprečavanja i/ili smanjivanja efekata, uključujući emisije;
 - (d) Ne-tehnički rezime gore navedenog;
 - (e) Nacrt glavnih alternativa proučenih od strane podnosioca zahteva; i
 - (f) U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, glavne izveštaje i preporuke koje su dostavljene organu javne vlasti u vreme kada će zainteresovana javnost biti informisana, u skladu sa stavom 2. iz gornjeg teksta.
7. Procedurama za učešće javnosti će se omogućiti javnosti da podnosi, bilo u pismenoj ili drugoj odgovarajućih formi, u toku javne rasprave ili istrage sa podnosiocem zahteva, sve eventualne komentare, informacije, analize i mišljenja koja se smatraju relevantnim za predloženu aktivnost.
8. Svaka Strana će obezbediti da se prilikom donošenja odluke uzme u obzir ishod učešća javnosti.
9. Svaka Strana će obezbediti da se, u slučaju kad odluku donese organ javne vlasti, javnost blagovremeno informiše o odluci u skladu sa odgovarajućom procedurom. Svaka Strana će učiniti dostupnim javnosti tekst odluke zajedno sa razlozima i obrazloženjima na kojima je odluka zasnovana.
10. Svaka Strana će obezbediti da se, kada organ javne vlasti ponovno razmatra ili ažurira operativne uslove date aktivnosti iz stava 1, primenjuju odredbe st. 2. do 9. ovog člana mutatis mutandis, kada je to potrebno.
11. Svaka Strana će, u okviru svog nacionalnog zakonodavstva i u meri u kojoj je to ostvarivo i moguće, primenjivati odredbe ovog člana prilikom odlučivanja o tome da li da se dozvoli namerno ispuštanje genetički modifikovanih organizama u životnu sredinu.

Član 7.

UČEŠĆE JAVNOSTI KOJE SE ODNOSI NA PLANOVE, PROGRAME I POLITIKU U VEZI SA ŽIVOTNOM SREDINOM

Svaka Strana će sačiniti odgovarajuće praktične aranžmane i/ili druge mere za učešće javnosti tokom priprema planova i programa u vezi sa životnom sredinom, u transparentnom i objektivnom okviru, pošto je dostavila potrebne informacije javnosti. U ovom okviru će biti primenjeni član 6. st. 3, 4. i 8. Deo javnosti koji može da učestvuje će utvrditi nadležni organ javne vlasti, uzimajući u obzir ciljeve ove konvencije. Svaka Strana će, u odgovarajućoj meri, nastojati da obezbedi mogućnosti za učešće javnosti u pripremi politike u vezi sa životnom sredinom.

Član 8.

UČEŠĆE JAVNOSTI TOKOM PRIPREME IZVRŠNIH PROPISA I/ILI OPŠTEPRIMENJIVIH ZAKONSKI OBAVEZUJUĆIH NORMATIVNIH INSTRUMENTATA

Svaka Strana će nastojati da promoviše efektivno učešće javnosti u odgovarajućoj fazi postupka, kada su opcije još uvek otvorene, tokom pripreme izvršnih propisa od strane organa javne vlasti i drugih opšte primenjivih zakonski obavezujućih pravila koja mogu imati značajan uticaj na životnu sredinu.

U tom cilju treba preduzeti naredne korake:

- (a) Potrebno je utvrditi dovoljne vremenske rokove za efikasno učešće javnosti;
- (b) Potrebno je objaviti ili na drugi način staviti na raspolaganje javnosti nacrt pravila; i
- (c) Potrebno je dati javnosti mogućnost da učestvuje u raspravi direktno ili preko predstavničkih konsultativnih tela.

Rezultat učešća javnosti biće uzet u obzir u najvećoj mogućoj meri.

Član 9

PRAVO NA PRAVNU ZAŠTITU

1. Svaka Strana će, u okviru svog nacionalnog zakonodavstva, obezbediti da svako lice koje smatra da je njegov zahtev za dostavu informacija iz člana 4. ignorisan, neosnovano odbijen, bilo pojedini njegovi delovi ili u celini, ili da je na bilo koji način tretiran suprotno odredbama istog člana, ima pristupa postupku preispitivanja pred sudom ili nekim drugim zakonom ustanovljenim nezavisnim i nepristrasnim telom.

U slučajevima kada Strana obezbeđuje primenu postupka preispitivanja pred sudom, obezbeđuje i da to lice takođe ima mogućnosti pokretanja besplatne ili jeftine, zakonski određene ubrzane procedure ponovnog razmatranja od strane organa javne vlasti ili preispitivanja koje bi učinilo neko nezavisno i nepristrasno telo, osim suda.

Konačne odluke, shodno ovom stavu 1, biće obavezujuće za organ javne vlasti koji poseduje informacije. Razlozi će biti navedeni u pisanoj formi, najposle kada se odbija dostupnost informacija u skladu sa ovim stavom.

2. Svaka Strana, u okviru svog nacionalnog zakonodavstva, obezbediće da pripadnici zainteresovane javnosti

- (a) koji imaju dovoljnog interesa, ili, alternativno,
- (b) tvrde da je došlo do kršenja prava, u slučaju kada propisi o upravnom postupku jedne Strane to zahtevaju kao preduslov, imaju pravo na postupak preispitivanja pred sudom i/ili drugim nezavisnim i nepristrasnim telom ustanovljenim zakonom, u cilju pobijanja materijalne i procesne zakonitosti bilo koje odluke, činjenja ili propuštanja činjenja, prema odredbama člana 6. i, kada je to predviđeno

nacionalnim zakonodavstvom i bez narušavanja odredaba stava 3. u donjem tekstu, drugim relevantnim odredbama ove konvencije.

Kriterijumi definisanja dovoljnog interesa i kršenja ovog prava biće određeni u skladu sa zahtevima nacionalnog zakonodavstva i sa ciljem da se zainteresovanoj javnosti omogući široka pravna zaštita u okviru delokruga ove konvencije. U tom cilju, interes bilo koje nevladine organizacije koja ispunjava zahteve iz člana 2. stav 5. smatraće se dovoljnim za primenu podstava (a) u gornjem tekstu. Takođe će se smatrati da takve organizacije imaju prava koja mogu biti prekršena prema podstavu (b) u gornjem tekstu.

Odredbama stava 2. ne isključuje se mogućnost preliminarog preispitivanja od strane nekog upravnog organa, i one ne utiču na zahtev da se koriste upravni postupci za preispitivanje pre pribegavanja sudskim postupcima preispitivanja, kada je takav zahtev postavljen nacionalnim zakonodavstvom.

3. Pored toga, i bez narušavanja mogućnosti ostvarivanja pravne zaštite iz st. 1. i 2. u gornjem tekstu, svaka Strana će obezbediti da pripadnici javnosti, kada ispunjavaju eventualne uslove koje postavlja nacionalno zakonodavstvo, imaju dostupnost upravnim i sudskim postupcima kojima se osporava činjenje ili propusti koje su učinila fizička lica ili organ javne vlasti, a koja su u suprotnosti sa odredbama njihovog nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na životnu sredinu.

4. Pored toga i bez narušavanja odredaba stava 1. u gornjem tekstu, procedure iz st. 1, 2. i 3. iz gornjeg teksta će obezbediti adekvatne i efikasne pravne lekove, uključujući i privremene mere, i biće poštene, pravične, blagovremene i neće biti praćene previsokim troškovima koji otežavaju njihovo korišćenje. Odluke koje se donose po odredbama ovog člana biće donete ili zabeležene u pisanoj formi. Odluke sudova i kada god je to moguće drugih tela, biće javno dostupne.

5. U cilju unapređivanja efikasnosti odredaba ovog člana, svaka Strana će obezbediti da javnosti budu dostupne informacije o mogućnosti pokretanja upravnih i sudskih postupaka za preispitivanje, a razmotriće mogućnost ustanovljenja odgovarajućih mehanizama pružanja pomoći za uklanjanje ili smanjenje finansijskih i drugih prepreka za dostupnost pravosuđa.

Član 10.

SASTANCI STRANA

1. Prvi sastanak Strana biće sazvan najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ove konvencije. Nakon toga, redovni sastanci Strana biće održavani najmanje jednom u dve godine, ukoliko Strane o tome ne odluče drugačije, ili na pismeni zahtev bilo koje Strane, pod uslovom da taj zahtev dobije podršku najmanje jedne trećine Strana u roku od šest meseci pošto ga Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu uputi svim Stranama.

2. Strane će na svojim sastancima kontinuirano pratiti primenjivanje ove konvencije na osnovu redovnog izveštavanja Strana. Imajući u vidu ovaj cilj, one će:

- (a) Preispitivati politiku i pravne i metodološke pristupe koji se tiču dostupnosti informacija, učešća javnosti u donošenju odluka i prava na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine, u smislu njihovog daljeg unapređivanja;
- (b) Razmenjivati informacije o iskustvu koje su stekli zaključivanjem i primenjivanjem bilateralnih i multilateralnih sporazuma ili drugih aranžmana relevantnih u odnosu na ciljeve ove konvencije, a čije su strane jedna ili više Strana ove konvencije;

- (c) Tražiti, tamo gde je to potrebno, usluge odgovarajućih tela ECE i drugih kompetentnih međunarodnih tela i posebnih komiteta u svim aspektima koji se odnose na postizanje ciljeva ove konvencije;
- (d) Ustanoviti pomoćna tela ako bi to po njihovom mišljenju bilo potrebno;
- (e) Pripremati, po potrebi, protokole ove konvencije;
- (f) Razmatrati i usvajati predloge amandmana na ovu konvenciju u skladu sa odredbama člana 14;
- (g) Razmatrati i preduzimati dodatne radnje koje su potrebne za postizanje ciljeva ove konvencije;
- (h) Na svom prvom sastanku, razmatrati i konsenzusom usvojiti Poslovnik o radu za svoje sastanke i sastanke pomoćnih tela;
- (i) Na svom prvom sastanku, razmatrati svoja iskustva u pogledu primene odredaba člana 5. stav 9. i razmatrati koji su koraci neophodni u cilju daljeg razvijanja sistema iz tog stava, uzimajući u obzir međunarodne procese i razvoj, uključujući razradu odgovarajućeg instrumenta koji se odnosi na inventare ili registre o ispuštanju i transferu zagađenja, a koji bi Konvenciji mogli biti priključeni kao aneksi.

3. Na sastancima Strana se može, po potrebi, razmatrati ustanovljavanje finansijskih aranžmana na bazi konsenzusa.

4. Ujedinjene nacije, njene specijalizovane agencije i Međunarodna agencija za atomsku energiju, kao i svaka državna ili regionalna organizacija za ekonomsku integraciju koja po članu 17. ima pravo da potpiše Konvenciju ali koja nije Strana ove konvencije, kao i svaka međuvladina organizacija koja se bavi istim oblastima kojima se bavi i Konvencija, ovlašćene su da učestvuju kao posmatrači na sastancima Strana.

5. Svaka nevladina organizacija koja se bavi oblastima kojima se bavi Konvencija, a koja je obavestila Izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu o svojoj želji za bude reprezentovana na sastanku Strana, imaće pravo učešća kao posmatrač, izuzev u slučaju kada najmanje jedna trećina prisutnih Strana podnese prigovore.

6. U svrhu poštovanja odredaba st. 4. i 5. iz gornjeg teksta, Poslovnik o radu iz stava 2 (h) iz gornjeg teksta predvideće praktične modalitete za postupak prijema i druge relevantne uslove.

Član 11.

PRAVO GLASA

1. Svaka Strana ove konvencije imaće jedan glas, izuzev u slučajevima predviđenih u stavu 2. u donjem tekstu.

2. Regionalne organizacije za ekonomsku integraciju će u predmetima u okviru svoje nadležnosti imati onoliko glasova koliki je broj njihovih članica koje su Strane Konvencije. Ove organizacije neće koristiti svoje pravo glasa ukoliko to čine njihove države članice, i obrnuto.

Član 12.

SEKRETARIJAT

Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu vršiće sledeće funkcije sekretarijata:

- (a) Sazivanje i pripremanje sastanaka Strana;

- (b) Prosleđivanje svim Stranama izveštaja i drugih informacija primljenih u skladu sa odredbama ove konvencije; i
- (c) Druge funkcije koje mogu odrediti Strane.

Član 13.

ANEKSI

Aneksi na ovu konvenciju predstavljaće njen sastavni deo.

Član 14.

AMANDMANI NA KONVENCIJU

1. Svaka Strana može predložiti amandmane na ovu konvenciju.
2. Tekst svakog predloženog amandmana na Konvenciju podneće se u pismenoj formi Izvršnom sekretaru Ekonomske komisije za Evropu koji će ih preneti svim Stranama, najkasnije devedeset dana pre održavanja sastanka Strana na kome je dati amandman predložen za usvajanje.
3. Strane će načiniti svaki napor da postignu sporazum u vidu konsenzusa oko svakog predloženog amandmana. Ako sve mogućnosti oko postizanja konsezkusa budu iscrpljene bez postizanja sporazuma, amandman će se u krajnjem slučaju usvojiti tro-četvrtinskom većinom glasova Strana koje su prisutne i koje glasaju na sastanku.
4. Amandmane na ovu konvenciju koji budu usvojeni u skladu sa stavom 3. u gornjem tekstu, Depozitar će dostaviti svim Stranama na ratifikaciju, odobrenje ili prihvatanje. Amandmani na ovu konvenciju, izuzev na anekse, će stupiti na snagu za Strane koje su ih ratifikovale, odobrile ili prihvatile, devedesetog dana pošto Depozitar primi obaveštenje o njihovoj ratifikaciji, odobrenju ili prihvatanju od najmanje tri četvrtine svih Strana. Nakon toga, ovi amandmani će stupiti na snagu za svaku drugu Stranu devedesetog dana nakon što data Strana deponuje svoj instrument o ratifikaciji, odobrenju ili prihvatanju amandmana.
5. Svaka Strana koja nije u mogućnosti da odobri amandman na aneks ove konvencije, obavestiće o tome Depozitara u pismenoj formi u roku od dvanaest meseci od dana obaveštenja o usvajanju. Depozitar će bez odlaganja obavestiti sve Strane o prijemu takvog obaveštenja. Strana može u svako doba zameniti svoje prethodno obaveštenje prihvatom amandmana i, nakon deponovanja instrumenta prihvatanja kod Depozitara, amandmani na taj aneks stupiće na snagu za tu Stranu.
6. Nakon isteka roka od dvanaest meseci od datuma kada je Depozitar dostavio predlog amandmana, kako je predviđeno u stavu 4. u gornjem tekstu, amandman na aneks stupiće na snagu za one Strane koje nisu dostavile obaveštenje iz stava 5. u gornjem tekstu, pod uslovom da takvo obaveštenje nije podneto od više od jedne trećine strana.
7. Za svrhe ovog člana, „Strane koje su prisutne i koje glasaju“ označava Strane koje su prisutne i koje glasaju za ili protiv.

Član 15.

RAZMATRANJE POŠTOVANJA ODREDBI

Strane će na sastanku, na osnovu konsenzusa, uspostaviti nekonfrontirajuće, nepravne i konsultativne opcione aranžmane radi razmatranja poštovanja odredbi ove konvencije. Ovim aranžmanima će se omogućiti odgovarajuće uključivanje javnosti i oni mogu da sadrže mogućnost komunikacije od strane pripadnika javnosti u razmatranju pitanja koja se odnose na ovu konvenciju.

Član 16.

REŠAVANJE SPOROVA

1. Ukoliko se između dve ili više Strana javi spor oko tumačenja ili primene ove konvencije, one će rešenje tražiti putem pregovora ili na bilo koji drugi način rešavanja sporova koji je prihvatljiv za Strane u sporu.

2. Prilikom potpisivanja, ratifikovanja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja ovoj konvenciji, ili u bilo koje vreme nakon toga, svaka Strana ima mogućnost da pismeno obavesti Depozitara da u slučaju spora koji nije rešen u skladu sa stavom 1. u gornjem tekstu, prihvata jedan ili oba od sledećih načina za rešavanja spora kao obavezan, u odnosu prema bilo kojoj drugoj Strani koja prihvata istu obavezu:

- (a) Podnošenje spora Međunarodnom sudu pravde;
- (b) Arbitraža u skladu sa postupkom utvrđenim u Aneksu II.

3. Ukoliko su Strane u sporu prihvatile oba načina rešavanja spora iz stava 2. u gornjem tekstu, spor se može podneti samo Međunarodnom sudu pravde, osim ako se strane u sporu ne sporazumeju drugačije.

Član 17.

POTPISIVANJE

Ova konvencija biće otvorena za potpisivanje u Arhus-u (Danska) 25. juna 1998. godine, a nakon toga u sedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku do 21. decembra 1998. godine i to za države članice Ekonomske komisije za Evropu, kao i za države koje imaju konsultativan status kod Ekonomske komisije za Evropu u skladu sa st. 8. i 11. Rezolucije Ekonomskog i socijalnog saveta 36 (IV) od 28. marta 1947. godine, kao i za regionalne organizacije za ekonomsku integraciju koje su osnovale suverene države članice Ekonomske komisije za Evropu, a koje su na njih prenele nadležnost za pitanja koja se regulišu ovom konvencijom, uključujući i nadležnost za zaključivanje ugovora koji se odnose na ovu materiju.

Član 18.

DEPOZITAR

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija će postupati kao Depozitar ove konvencije.

Član 19.

RATIFIKACIJA, PRIHVATANJE, ODOBRAVANJE I PRISTUPANJE

1. Ova konvencija će biti podložna ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju država potpisnica i organizacija regionalne ekonomske integracije.

2. Ova konvencija će biti otvorena za pristupanje od 22. decembra 1998. godine državama i organizacijama za regionalnu ekonomsku saradnju iz člana 17.

3. Svaka druga država, koja nije pomenuta u stavu 2. u gornjem tekstu, a koja je članica Ujedinjenih nacija, može pristupiti Konvenciji po odobrenju sastanka Strana.

4. Bilo koja organizacija pomenuta u članu 16. koja postane Strana ove konvencije, a da nijedna njena država članica nije strana potpisnica, preuzeće sve obaveze iz ove konvencije. Ako su jedna ili više država članica takve jedne organizacije Strane ove konvencije, organizacija i njene države članice će odlučivati o svojim odnosnim odgovornostima za ostvarivanje svojih obaveza prema Konvenciji. U takvim slučajevima, organizacija i države članice neće imati pravo da istovremeno ostvaruju prava prema Konvenciji.

5. Organizacije regionalne ekonomske integracije pomenute u članu 16. će u svojim instrumentima ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja naznačiti domen svoje nadležnosti u pogledu pitanja koja se regulišu ovom konvencijom. Ove organizacije će takođe obavestiti Depozitara o svim relevantnim modifikacijama u pogledu domena njihovih nadležnosti.

Član 20.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ova konvencija stupiće na snagu devedesetog dana nakon datuma deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.
2. Za potrebe stava 1. u gornjem tekstu, nijedan instrument koji deponuje organizacija regionalne ekonomske integracije neće se smatrati kao dodatni onima koje su deponovale države članice takve organizacije.
3. Za svaku državu ili organizaciju pomenutu u članu 17. koja ratifikuje, prihvati ili odobri ovu konvenciju ili joj pristupi nakon deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, Konvencija će stupiti na snagu devedesetog dana nakon datuma kada ta država ili organizacija deponuje svoj instrument ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

Član 21.

POVLAČENJE

U bilo kom trenutku nakon tri godine od datuma na koji je ova konvencija stupila na snagu za određenu Stranu, ta se Strana može povući iz Konvencije davanjem pismenog obaveštenja Depozitaru. Svako takvo povlačenje stupiće na snagu devedesetog dana od datuma prijema takvog obaveštenja od strane Depozitara.

Član 22.

AUTENTIČNI TEKSTOVI

Original ove konvencije, čiji su engleski, francuski i ruski tekstovi podjednako autentični, biće deponovan kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

U POTVRDU ČEGA, dole potpisani, za to propisno ovlašćeni, potpisuju ovu konvenciju.

SAČINJENO u Arhusu (Danska), dvadeset petog dana juna, hiljadu devet stotina devedeset osme godine.

ANEKS I

SPISAK AKTIVNOSTI POMENUTIH U ČLANU 6. STAV 1(a)

1. Energetski sektor:
 - Rafinerije mineralne nafte i gasa;
 - Instalacije za gasifikaciju i obezbeđivanje tečnim gorivima;
 - Termoelektrane i druge instalacije na sagorevanje sa ulaznom toplotom od 50 megavata (MW) ili većom;
 - Peći za koks;
 - Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori, uključujući rastavljanje i prestanak rada takvih elektrana i reaktora 1/ (osim istraživačkih instalacija za

proizvodnju i konverziju fisionih i fertilnih materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kW stalnog toplotnog opterećenja);

- Instalacije za ponovnu obradu ozračenog nuklearnog goriva;
- Instalacije namenjene:
 - za proizvodnju ili obogaćivanje nuklearnog goriva;
 - za obradu ozračenog nuklearnog goriva ili visoko radioaktivnog otpada;
 - za konačno odlaganje ozračenog nuklearnog goriva;
 - samo za konačno odlaganje radioaktivnog otpada;
 - samo za držanje (planirano na više od 10 godina) ozračenih nuklearnih goriva ili radioaktivnog otpada na mestu različitom od mesta proizvodnje.

2. Proizvodnja i obrada metala:

- Instalacije za prženje ili sinterovanje metalne rude (uključujući sulfidne rude);
- Instalacije za proizvodnju sirovog gvožđa i čelika (primarnom ili sekundarnom fuzijom) uključujući kontinuirano livenje, sa kapacitetom od preko 2,5 tone na sat;
- Instalacije za obradu crnih metala:

(I) Tople valjaonice s kapacitetom od preko 20 tona sirovog čelika po satu;

(II) Kavnice sa čekićima čija energija prelazi 50 kilo-džula po čekiću, gde se koristi toplotna energija koja prelazi 20 MW;

(III) Nanošenje zaštitnih slojeva legura metala sa unosom koji prelazi 2 tone sirovog čelika na sat;

- Livnice za crne metale čija proizvodnja prelazi 20 tona dnevno;

- Instalacije:

(I) Za proizvodnju obojenih sirovih metala iz rude, koncentrata ili sekundarnih sirovina metalurškim, hemijskim ili elektrolitičkim procesima;

(II) Za topljenje, uključujući legiranje, obojenih metala, uključujući ponovo dobijene proizvode (rafiniranje, livenje, itd.), sa kapacitetom topljenja od preko 4 tone dnevno za olovo i kadmijum, ili od preko 20 tona dnevno za sve ostale metale;

- Instalacije za površinsku obradu metala i plastičnih materijala uz pomoć elektrolitičkih ili hemijskih procesa gde zapremina bazena za obradu prelazi 30m³.

3. Mineralna industrija:

- Instalacije za proizvodnju cementnog klinkera u rotacionim pećima proizvodnog kapaciteta od preko 500 tona dnevno, ili kreča u rotacionim pećima proizvodnog kapaciteta od preko 50 tona dnevno, ili u drugim pećima sa proizvodnim kapacitetom od preko 50 tona dnevno;
- Instalacije za proizvodnju azbesta i proizvoda na bazi azbesta;
- Instalacije za proizvodnju stakla, uključujući staklenu vunu, sa kapacitetom topljenja od preko 20 tona dnevno;

- Instalacije za topljenje mineralnih supstanci, uključujući proizvodnju mineralnih vlakana, sa kapacitetom topljenja od preko 20 tona dnevno;
- Instalacije za proizvodnju keramičkih proizvoda pečenjem, posebno crepova, cigala, vatrostalnih cigala, pločica, kamenih i porcelanskih predmeta, sa proizvodnim kapacitetom od preko 75 tona dnevno, i/ili sa kapacitetom peći od preko 4 m³ i postavkom gustine po peći preko 300 kg/m³.

4. Hemijska industrija:

Proizvodnja u okviru značenja kategorija aktivnosti sadržanih u ovom stavu označava proizvodnju na industrijskom nivou hemijskom obradom supstanci ili grupa supstanci navedenim u tačkama (a) do (e):

(a) Hemijske instalacije za proizvodnju baznih organskih hemikalija, poput:

- (I) Prostih ugljovodonika (linearnih ili cikličnih, zasićenih ili nezasićenih, alifatičnih ili aromatičnih);
- (II) Ugljovodonika koji sadrže kiseonik, poput alkohola, aldehida, ketona, karboksilnih kiselina, estera, acetata, etera, peroksida, epoksidnih smola;
- (III) Sumpornih ugljovodonika;
- (IV) Azotnih ugljovodonika, poput amina, amida, azotnih jedinjenja, nitro-jedinjenja ili nitratnih jedinjenja, alkilcijanida, cijanida, izocijanida;
- (V) Ugljovodonika koji sadrže fosfor;
- (VI) Halogenih ugljovodonika;
- (VII) Organskometalna jedinjenja;
- (VIII) Bazičnih plastičnih materijala (polimera, sintetičkih vlakana i vlakana na bazi celuloze);
- (IX) Sintetičkih guma;
- (X) Boja i pigmenata;
- (XI) Površinski aktivnih sredstava;

(b) Hemijske instalacije za proizvodnju baznih neorganskih hemikalija, poput:

- (I) Gasova, kao što su amonijak, hlor ili hlorovodonik, fluor ili fluoro-vodonik, ugljenični oksid, sumporna jedinjenja, azotni oksid, vodonik, sumpor dioksid, karbonil hlorid;
- (II) Kiseline, poput hromne kiseline, fluorovodonične kiseline, fosforne kiseline, azotne kiseline, hlorovodonične kiseline, sumporne kiseline, pušljive sumporne kiseline (oleum) i druge neorganske kiseline koje sadrže sumpor;
- (III) Baza, poput amonijum hidroksida, kalijum hidroksida, natrijum hidroksida;
- (IV) Soli, poput amonijum hlorida, kalijum hlorata, kalijum karbonata, natrijum karbonata, perborata, srebro nitrata;
- (V) Nemetala, metalnih oksida i drugih neorganskih jedinjenja poput kalcijum karbida, silicijum, silicijum karbida;

(c) Hemijske instalacije za proizvodnju veštačkih đubriva na osnovu fosfora, azota ili kalijuma (prostih ili složenih veštačkih đubriva);

(d) Hemijske instalacije za proizvodnju osnovnih proizvoda za zaštitu bilja i biocida;

(e) Instalacije kod kojih se koriste hemijski ili biološki procesi za proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda;

(f) Hemijske instalacije za proizvodnju eksploziva;

(g) Hemijske instalacije kod kojih se koriste hemijski ili biološki procesi za proizvodnju aditiva na bazi proteina, enzima i drugih proteinskih supstanci.

5. Upravljanje otpadom:

- Instalacije za spaljivanje, reciklažu, hemijski tretman ili deponije opasnog otpada;
- Instalacije za spaljivanje komunalnog otpada sa kapacitetom od preko 3 tone po satu;
- Instalacije za odlaganje neopasnog otpada sa kapacitetom od preko 50 tona dnevno;
- Deponije koje primaju preko 10 tona dnevno ili sa ukupnim kapacitetom koji prelazi 25.000 tona, isključujući deponije inertnog otpada.

6. Postrojenja za tretiranje otpadnih voda sa kapacitetom od preko 150.000 populacionog ekvivalenta.

7. Industrijska postrojenja za:

- (a) Proizvodnju pulpe od drveta i sličnih vlaknastih materijala;
- (b) Proizvodnju papira i kartona sa proizvodnim kapacitetom od preko 20 tona dnevno.

8. (a) Izgradnja linija za međugradski železnički saobraćaj i aerodroma 2/ sa osnovnom dužinom piste od 2.100 m ili više;

(b) Izgradnja puteva za motorna vozila i autoputeva; 3/

(c) Izgradnja novog puta od četiri ili više traka, ili ispravljanje i/ili preuređivanje postojećeg puta od dve trake ili manje, u cilju omogućavanja četiri ili više traka, tamo gde bi taj novi put, preuređeni i/ili prošireni deo puta bio 10 km ili više neprekidne dužine.

9. (a) Unutrašnji vodni putevi i pristaništa za unutrašnji vodni saobraćaj koji omogućava prolaz plovila od preko 1.350 tona;

(b) Trgovačke luke, dokovi za utovar i istovar povezana sa kopnom i spoljnim lukama (isključujući dokove za trajekte), koji omogućavaju prolaz plovilima od preko 1.350 tona.

10. Sistemi za prikupljanje podzemnih voda ili veštački sistemi za obnavljanje podzemnih voda gde je godišnja zapremina prikupljene ili obnovljene vode ekvivalentna ili prelazi 10 miliona kubnih metara.

11. (a) Radovi na prenosu vodnih resursa između rečnih slivova gde se tim prenosom žele sprečiti moguće nestašice vode i gde količina prenesene vode iznosi preko 100 miliona kubnih metara godišnje;

(b) U svim drugim slučajevima, radovi na prenosu vodnih resursa između rečnih slivova gde višegodišnji prosečni protok sliva prelazi 2.000 miliona kubnih metara godišnje, i gde količina prenesene vode prelazi 5% od tog protoka.

U oba slučaja isključen je prenos pijaće vode cevovodima.

12. Ekstrakcija petroleja i prirodnog gasa za komercijalne svrhe, kada količina ekstrahovanog petroleja prelazi 500 tona dnevno, a gasa 500.000 kubnih metara dnevno.
13. Brane i druge instalacije namenjene za zadržavanje ili stalno skladištenje vode, kada nova ili dodatna količina zadržane ili uskladištene vode prelazi 10 miliona kubnih metara.
14. Cevovodi za transport gasa, nafte ili hemikalija sa prečnikom većim od 800 mm i dužinom koja prelazi 40 km.
15. Postrojenja za intenzivno uzgajanje živine ili svinja sa preko:
 - (a) 40.000 mesta za živinu;
 - (b) 2.000 mesta za tovne svinje (preko 30 kg); ili
 - (c) 750 mesta za krmače.
16. Kamenolomi i otvoreni rudarski kopovi čija površina prelazi 25 hektara, ili eksploatacija treseta, gde površina lokacije prelazi 150 hektara.
17. Izgradnja dalekovoda sa naponom od 220 kV ili više i dužinom većom od 15 km.
18. Postrojenja za skladištenje petroleja, petrohemijskih ili hemijskih proizvoda sa kapacitetom od 200.000 tona ili više.
19. Ostale aktivnosti:
 - Postrojenja za predtretman (postupci poput pranja, izbeljivanja, mercerizacije) ili bojenja vlakana ili tekstila, čiji kapacitet prelazi 10 tona dnevno;
 - Postrojenja za bojenje kože čiji kapacitet prelazi 12 tona finalnih proizvoda dnevno;
 - (a) Klanice sa kapacitetom proizvodnje većom od 50 tona dnevno;
 - (b) Postrojenja za preradu i obradu prehrambenih proizvoda od:
 - (I) životinjskih sirovina (osim mleka) sa proizvodnim kapacitetom finalnih proizvoda većim od 75 tona dnevno;
 - (II) biljnih sirovina sa proizvodnim kapacitetom gotovih proizvoda većim od 300 tona dnevno (prosečna vrednost na kvartalnoj osnovi);
 - (c) Prerada i obrada mleka, gde je količina dobijenog mleka veća od 200 tona dnevno (prosečna vrednost na godišnjoj osnovi);
 - Postrojenja za uklanjanje ili reciklažu životinjskih leševa i životinjskog otpada čiji kapacitet prerade prelazi 10 tona dnevno;
 - Postrojenja za površinski tretman supstanci, predmeta ili proizvoda uz pomoć organskih rastvarača, posebno za obradu čelika, štampanje, prevlačenje, odmašćivanje, zaštitu od vode, kalibraciju, bojenje, čišćenje i impregnaciju, sa kapacitetom potrošnje od preko 150 kg na sat ili preko 200 tona godišnje;
 - Postrojenja za proizvodnju ćumura (spaljeni ugalj) ili elektrografita uz pomoć termičke obrade ili grafitizacije.
20. Svaka aktivnost koju ne obuhvataju st. od 1. do 19. u gornjem tekstu, a gde se predviđa učešće javnosti u okviru postupka za procenu uticaja na životnu sredinu, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.
21. Odredbe člana 6. stav 1(a) ove konvencije ne primenjuju se ni na jedan od gore navedenih projekata preduzetih isključivo ili pretežno u cilju istraživanja, razvoja

i testiranja novih metoda ili proizvoda u toku manje od dve godine, izuzev ukoliko nije verovatno da će izazvati značajan uticaj na životnu sredinu ili zdravlje.

22. Svaka promena ili proširenje aktivnosti, kada takva promena ili proširenje odgovara kriterijumima/graničnim vrednostima koje postavlja ovaj Aneks, podležu odredbama člana 6. stav 1 (a) ove konvencije. Svaka druga promena ili proširenje aktivnosti podleže odredbama člana 6. stav 1 (b) ove konvencije.

Napomene

1/ Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori prestaju biti takva instalacija kada se svo nuklearno gorivo i drugi radioaktivno kontaminirani elementi permanentno uklone sa lokacije instalacije.

2/ U svrhu ove konvencije, „aerodrom“ označava aerodrom koji je u skladu sa definicijom iz Čikaške konvencije iz 1944. godine, kojom se uspostavlja Međunarodna organizacija za civilnu avijaciju (Aneks 14).

3/ U svrhu ove konvencije, „autoput“ označava put koji je u skladu sa definicijom iz Evropskog sporazuma o glavnim međunarodnim saobraćajnim arterijama od 15. novembra 1975. godine.

ANEKS II

ARBITRAŽA

1. U slučaju podnošenja spora na arbitražu u skladu sa odredbama člana 16. stav 2. ove konvencije, strana ili strane u sporu će obavestiti sekretarijat o predmetu arbitraže i naznačiti posebno članove ove konvencije čije je tumačenje ili primena u pitanju. Sekretarijat će dobijene informacije proslediti svim Stranama ove konvencije.

2. Arbitražni tribunal će se sastojati od tri člana. Strana ili strane koje tuže, kao i druga strana ili strane u sporu imenovaće po jednog arbitra, a dvoje imenovanih arbitara će na osnovu sporazuma odrediti trećeg koji će biti predsednik arbitražnog veća. On ne sme da bude državljanin nijedne od strana u sporu, niti mesto njegovog stalnog boravišta može biti na teritoriji jedne od tih strana, niti on može biti zaposlen kod njih, niti da je radio na tom slučaju u bilo kom drugom svojstvu.

3. Ako se predsednik arbitražnog veća ne imenuje u roku od dva meseca od imenovanja drugog arbitražnog sudije, Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu će, na zahtev bilo koje strane u sporu, odrediti predsednika u daljem dvomesečnom roku.

4. Ako jedna od strana u sporu ne imenuje arbitra u roku od dva meseca od prijema zahteva, druga strana može o tome informisati Izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu, koji će imenovati predsednika arbitražnog veća u daljem dvomesečnom roku. Po imenovanju, predsednik arbitražnog veća će zahtevati od strane koja nije imenovala svog arbitra da to učini u roku od dva meseca. Ako ona to ne učini u datom roku, predsednik će obavestiti Izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu koji će imenovati datog arbitra u daljem dvomesečnom roku.

5. Arbitražno veće će doneti svoju odluku u skladu sa međunarodnim pravom i odredbama ove konvencije.

6. Svako arbitražno veće osnovano u skladu sa odredbama predviđenim u ovom aneksu doneće svoja pravila o postupku.

7. Odluke arbitražnog veća, bilo da se radi o procesnim ili materijalnim, biće donete većinom glasova njegovih članova.

8. Veće ima ovlašćenje da preduzme sve odgovarajuće mere da bi utvrdilo činjenice.

9. Strane u sporu će olakšati rad arbitražnog veća i posebno korišćenjem svih sredstava koja su im na raspolaganju, one će:

- (a) Dostaviti sva relevantna dokumenta, sredstva i informacije;
- (b) Omogućiti, gde je to potrebno, pozivanje svedoka ili veštaka i prihvatiti njihov dokazni materijal.

10. Strane i arbitri će štiti poverljivost svake informacije koju dobiju u poverenju u toku postupka pred arbitražnim većem.

11. Arbitražno veće može, na zahtev jedne od strana, preporučiti privremene mere zaštite.

12. Ako se jedna od strana u sporu ne pojavi pred arbitražnim većem ili ne pruži odbranu svog slučaja, druga strana može zahtevati od veća da nastavi sa postupkom i donese svoju konačnu odluku. Odsustvo jedne strane ili neučestvovanje u odbrani neće predstavljati prepreku za odvijanje postupka.

13. Arbitražno veće može da sasluša i odluči o protivtužbenim zahtevima koji proizilaze direktno iz predmeta spora.

14. Ukoliko arbitražno veće ne odluči drugačije, zbog posebnih okolnosti datog slučaja, troškovi veća, uključujući naknade za njegove članove, padaju na teret strana u sporu na jednake delove. Veće će voditi evidenciju svih svojih troškova o čemu će podneti završni izveštaj stranama u sporu.

15. Svaka Strana ove konvencije koja ima pravni interes u predmetu spora i na koju može da utiče odluka u datom slučaju, može da se umeša u postupak uz saglasnost veća.

16. Arbitražno veće će doneti svoju odluku u roku od pet meseci od datuma svog ustanovljenja, osim ako ne utvrdi da je neophodno da produži vremenski rok na period koji ne bi trebao biti duži od pet meseci.

17. Odluka arbitražnog veća će biti praćena obrazloženjem. Ona će biti konačna i obavezujuća za sve strane u sporu. Arbitražno veće će odluku proslediti stranama u sporu i sekretarijatu. Sekretarijat će dalje proslediti primljene informacije svim Stranama ove konvencije.

18. Svaki spor koji se može pojaviti između strana, u pogledu tumačenja ili izvršenja odluke, svaka strana može izneti arbitražnom veću koje je tu odluku donelo, ili, u slučaju da ovo veće ne može da se sazove, drugom veću ustanovljenom za ovu svrhu na isti način kao i prethodno.

Član 3.

Republika Srbija se opredelila da rešavanje spora oko tumačenja ili primene Konvencije podnese Međunarodnom sudu pravde.

Član 4.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije - Međunarodni ugovori”.